

КОНТРОЛЬНЫЙ
ЭКЗЕМПЛЯР

Установа адукацыі
“Беларускі дзяржаўны педагогічны ўніверсітэт імя Максіма Танка”

ЗАПЯРАДКАЮ
Прарэктар па вучэбнай рабоце
А.В. Макоўчык
__ 2020 г.

Рэгістрацыйны № УД- 31-д-3д / вуч.

АКТУАЛЬНЫЯ ПРАБЛЕМЫ БЕЛАРУСКАЙ МОВЫ

Вучэбная праграма ўстановы вышэйшай адукацыі
па вучэбнай дысцыпліне для спецыяльнасці:

1 – 02 03 01 Беларуская мова і літаратура

2020 г.

Вучэбная праграма складзена на аснове адукацыйнага стандарта ОСВО 1-02 03 03 - 2013 установы адукацыі "Беларускі дзяржаўны педагагічны ўніверсітэт імя Максіма Танка", зацверджанага і ўведзенага ў дзеянне пастановай Міністэрства адукацыі Рэспублікі Беларусь ад 30.08.2013 г. № 87 і вучэбнага плана па спецыяльнасці 1 – 02 03 01 Беларуская мова і літаратура

СКЛАДАЛЬНІКІ:

Н.А. Радзіпалоўская, дацэнт кафедры мовазнаўства і лінгвадыдактыкі ўстановы адукацыі "Беларускі дзяржаўны педагагічны ўніверсітэт імя Максіма Танка", кандыдат філалагічных навук, дацэнт

В.В. Урбан, дацэнт кафедры мовазнаўства і лінгвадыдактыкі ўстановы адукацыі "Беларускі дзяржаўны педагагічны ўніверсітэт імя Максіма Танка", кандыдат філалагічных навук, дацэнт

РЭЦЭНЗЕНТЫ:

М.Р. Прыгодзіч, загадчык кафедры беларускага мовазнаўства Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта, доктар філалагічных навук, прафесар

А.С. Васілеўская, загадчык кафедры беларускага і рускага мовазнаўства ўстановы адукацыі "Беларускі дзяржаўны педагагічны ўніверсітэт імя Максіма Танка", кандыдат філалагічных навук, дацэнт

РЭКАМЕНДАВАНА ДА ЗАЦВЯРДЖЭННЯ:

Кафедрай мовазнаўства і лінгвадыдактыкі ўстановы адукацыі "Беларускі дзяржаўны педагагічны ўніверсітэт імя Максіма Танка" (пратакол № 10 ад 20.04.2020 г.).

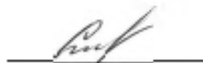
Загадчык кафедры

 Д. В. Дзячко

Навукова-метадычным саветам установы адукацыі "Беларускі дзяржаўны педагагічны ўніверсітэт імя Максіма Танка" (пратакол № 5 ад 16.06.2020 г.)

Афармленне вучэбнай праграмы і суправаджальных матэрыялаў дзеючым на грабаваннем Міністэрства адукацыі Рэспублікі Беларусь адпавядае.

Метадыст вучэбна-метадычнага аддзела

 С. А. Старадуб

Дырэктар бібліятэкі

 Н. П. Сяткоўская

ТЛУМАЧАЛЬНАЯ ЗАПІСКА

Мэта вучэбнай дысцыпліны “Актуальныя праблемы беларускай мовы” – развіць і ўдасканаліць філалагічнае мысленне будучых спецыялістаў-філолагаў; выпрацаваць уменні і навыкі практычнай рэалізацыі атрыманых ведаў у будучай прафесійнай дзейнасці; садзейнічаць падрыхтоўцы высокаадукаваных спецыялістаў, здольных паспяхова вырашаць праблемы функцыянавання беларускай мовы ва ўмовах дзяржаўнага білінгвізму; выхаваць любоў і павагу да роднага слова, духоўнай і інтэлектуальнай спадчыны беларускага народа, пачуццё нацыянальнай самапавагі і самаідэнтыфікацыі.

Задачы вучэбнай дысцыпліны “Актуальныя праблемы беларускай мовы”:

- даць навукова абгрунтаваныя тэарэтычныя звесткі па дысцыпліне;
- азнаёміць студэнтаў з рознымі напрамкамі і канцэпцыямі ў беларускай лінгвістыцы, паказаць дыскусійнасць асобных меркаванняў і падыходаў у дачыненні да класіфікацыі моўных адзінак;
- раскрыць заканамернасці функцыянавання беларускай мовы як складанай шматузроўневай сістэмы;
- сфарміраваць устойлівыя навыкі аналізу моўных фактаў;
- спрыяць авалоданню літаратурнымі нормаў сучаснай беларускай мовы;
- развіць і ўмацаваць навыкі практычнага карыстання мовай;
- прывіць навыкі самастойнай работы;
- садзейнічаць падрыхтоўцы высокаадукаваных, творчых спецыялістаў, здольных крытычна думаць і практычна выкарыстоўваць набытыя веды пры вывучэнні спецыяльных мовазнаўчых дысцыплін.

Месца вучэбнай дысцыпліны ў шэрагу іншых дысцыплін. Курс “Актуальныя праблемы беларускай мовы” займае важнае месца ў сістэме лінгвістычнай падрыхтоўкі студэнтаў філалагічных спецыяльнасцей, з’яўляецца дадатковай базай для грунтоўнага засваення беларускай мовы. Вучэбная праграма па дысцыпліне “Актуальныя праблемы беларускай мовы” прызначана для рэалізацыі на першай ступені вышэйшай адукацыі ў межах цыкла спецыяльных дысцыплін. Характэрнымі рысамі праграмы з’яўляюцца: акцэнтаванне на кампетэнтнасным падыходзе да навучання, значнае ўзмацненне ролі і месца самастойнай працы студэнтаў, выкарыстанне сучасных інавацыйных педагагічных тэхналогій. У межах супрацоўніцтва выкладчыка і студэнта праграма выступае своеасаблівым арыенцірам у працэсе набыцця ведаў, разнастайнай інфармацыі, атрымання практычных уменняў. Пры выкладанні дысцыпліны асабліва ўвага засяроджваецца на дыскусійных пытаннях беларускай мовы, на розных падыходах да вывучэння пэўных лінгвістычных з’яў, на гісторыі іх вывучэння.

Сувязь вучэбнай дысцыпліны з іншымі дысцыплінамі. Пры вывучэнні дысцыпліны прадугледжваецца пераемнасць і сувязь яго з іншымі лінгвістычнымі прадметамі, у першую чаргу з сучаснай беларускай літаратурнай мовай, з беларускім мовазнаўствам, а таксама з гісторыяй беларускай мовы. Пры вывучэнні курса “Актуальныя праблемы беларускай мовы” найперш звяртаецца ўвага на дыскусійныя пытанні пры вывучэнні розных узроўняў (раздзелаў) беларускай мовы, на розныя падыходы пры апісанні моўных адзінак і з’яў. Удзяляецца ўвага і пытанням практычнага характару, якія супярэчліва трактуюцца лінгвістамі. Азнаямленне студэнтаў з асноўнымі дыскусійнымі пытаннямі лексікалогіі, фанетыкі, марфалогіі, сінтаксісу і інш., а таксама з рознымі поглядамі лінгвістаў на гэтыя пытанні і іх трактоўкай будзе садзейнічаць пашырэнню

кругагляду будучых спецыялістаў-філолагаў, больш трывалай падрыхтоўкі іх, а таксама развіццю іх даследчыцкіх навыкаў.

Вывучэнне вучэбнай дысцыпліны “Актуальныя праблемы беларускай мовы” павінна забяспечыць фарміраванне ў студэнтаў *акадэмічных, сацыяльна-асобасных і прафесійных кампетэнцый*.

Патрабаванні да акадэмічных кампетэнцый

Студэнт павінен:

АК-1. Умець прымяняць базавыя навукова-тэарэтычныя веды для рашэння тэарэтычных і практычных задач.

АК-2. Валодаць метадамі навукова-педагагічнага даследавання.

АК-3. Валодаць даследчыцкімі навыкамі.

АК-4. Умець працаваць самастойна.

АК-5. Быць здольным ствараць новыя ідэі (валодаць крэатыўнасцю).

АК-8. Валодаць навыкамі вуснай і пісьмовай камунікацыі.

АК-9. Умець вучыцца, павышаць сваю кваліфікацыю на працягу ўсяго жыцця.

Патрабаванні да сацыяльна-асобасных кампетэнцый спецыяліста

Студэнт павінен:

СЛК-3. Валодаць здольнасцю да міжасобасных камунікацый.

СЛК-5. Быць здольным да крытыкі і самакрытыкі.

СЛК-6. Умець працаваць у камандзе.

Патрабаванні да прафесійных кампетэнцый

Студэнт павінен быць здольным:

ПК-1. Кіраваць вучэбна-пазнавальнай і вучэбна-даследчыцкай дзейнасцю навучэнцаў.

ПК-2. Выкарыстоўваць аптымальныя метады, формы і сродкі навучання.

ПК-17. Ажыццяўляць прафесійную самаадукацыю і самавыхаванне з мэтай удасканалення прафесійнай дзейнасці.

У выніку вывучэння дысцыпліны студэнт павінен

ведаць:

- месца і ролю беларускай мовы ў славянскай і еўрапейскай супольнасці моў;
- выдатных дзеячаў беларускага мовазнаўства і іх асноўныя навуковыя працы;
- галоўныя навуковыя праблемы сучаснай беларускай мовы і перспектывы шляхі іх вырашэння;
- навуковую і даведачную літаратуру па беларускай мове;

умець:

- адбіраць, аналізаваць і сістэматызаваць моўныя факты;
- праводзіць самастойныя лінгвістычныя назіранні, рабіць абагульненні і вывады;
- весці пошук і аналіз неабходнай інфармацыі з розных крыніц, у тым ліку са слоўнікаў, з мэтай падрыхтоўкі вусных паведамленняў і рэфератаў;
- выкарыстоўваць атрыманыя веды на практыцы;

валодаць:

- нормаў сучаснай беларускай мовы;
- асноваў культуры беларускага маўлення, якое ажыццяўляецца ў вуснай і пісьмовай формах;
- навыкамі лінгвістычнага разбору моўных адзінак на ўсіх узроўнях моўнай сістэмы;
- навыкамі маўленча-камунікатыўнай дзейнасці.

У адпаведнасці з вучэбным планам установы адукацыі “Беларускі дзяржаўны педагагічны ўніверсітэт імя Максіма Танка” на вывучэнне дысцыпліны “Актуальныя праблемы беларускай мовы” запланавана 494 гадзіны, з іх аўдыторных – 270 гадзін.

Форма атрымання вышэйшай адукацыі – дзённая, завочная.

У адпаведнасці з вучэбным планам установы адукацыі “Беларускі дзяржаўны педагагічны ўніверсітэт імя Максіма Танка” на вывучэнне вучэбнай дысцыпліны “Актуальныя праблемы беларускай мовы” **на дзённым аддзяленні**

НА 1 КУРСЕ АДВОДЗІЦА:

Усяго – 116 гадзін, аўдыторных – 70 гадзін, на самастойную працу – 36 гадзін

семестр	усяго гадзін	аўдыторныя	лекцыі	практычныя	КСР		самаст. праца	форма контролю
					лк	пр		
1	48	30	8	18	2	2	18	–
2	68	40	8	28	2	2	28	залік

НА 2 КУРСЕ АДВОДЗІЦА:

Усяго – 224 гадзіны, аўдыторных – 110 гадзін, на самастойную працу – 78 гадзін

семестр	усяго гадзін	аўдыторныя	лекцыі	практычныя	КСР		самаст. праца	форма контролю
					лк	пр		
3	172	80	20	52	4	4	56	экзамен (36г.)
4	52	30	8	16	2	4	22	–

Раздзелы (тэмы), па якіх праводзяцца рэйтынгавыя кантрольныя работы ў 3 семестры:

тэмы 7.1. – 8.5. – рэйтынгавая кантрольная № 1, тэмы 9.3.1. – 9.4.6. – рэйтынгавая кантрольная № 2, тэмы 9.5.1. – 9.6.4. – рэйтынгавая кантрольная № 3.

НА 3 КУРСЕ АДВОДЗІЦА:

Усяго – 52 гадзіны, аўдыторных – 30 гадзін, на самастойную працу - 22 гадзіны

семестр	усяго гадзін	аўдыторныя	лекцыі	практычныя	КСР		самаст. праца	форма контролю
					лк	пр		
5	52	30	12	16	-	2	22	залік
6	-	-	-	-	-	-	-	–

НА 4 КУРСЕ АДВОДЗІЦА:

Усяго – 102 гадзіны, аўдыторных – 60 гадзін, на самастойную працу – 42 гадзіны

семестр	усяго гадзін	аўдыторныя	лекцыі	практычныя	КСР		самаст. праца	форма контролю
					лк	пр		
7	38	22	12	8	2	-	16	–
8	64	38	8	26	-	4	26	залік

На завочным адзяленні

НА 1 КУРСЕ АДВОДЗІЦА:

Усяго – 116 гадзін, аўдыторных – 24 гадзіны, на самастойную працу – 92 гадзіны

семестр	усяго гадзін	аўдыторныя	лекцыі	практычныя	самаст. праца	форма контролю
1	48	12	4	8	36	–
2	68	12	4	8	56	залік

НА 2 КУРСЕ АДВОДЗІЦА:

Усяго – 224 гадзіны, аўдыторных – 8 гадзін, на самастойную працу – 216 гадзін

семестр	усяго гадзін	аўдыторныя	лекцыі	практычныя	самаст. праца	форма контролю
3	–	–	–	–	–	залік
4	224	8	2	6	216	–

НА 3 КУРСЕ АДВОДЗІЦА:

Усяго – 52 гадзіны, аўдыторных – 10 гадзін, на самастойную працу – 6 гадзін

семестр	усяго гадзін	аўдыторныя	лекцыі	практычныя	самаст. праца	форма контролю
5	–	–	–	–	–	экзамен
6	52	10	4	6	6	–

НА 4 КУРСЕ АДВОДЗІЦА:

Усяго – 38, аўдыторных – 12 гадзін, на самастойную працу – 26 гадзін

семестр	усяго гадзін	аўдыторныя	лекцыі	практычныя	самаст. праца	форма контролю
7	–	–	–	–	–	залік
8	38	12	4	4	26	–

НА 5 КУРСЕ АДВОДЗІЦА:

Усяго – 64 гадзіны, аўдыторных – 16 гадзін, на самастойную працу – 48 гадзін

семестр	усяго гадзін	аўдыторныя	лекцыі	практычныя	самаст. праца	форма контролю
9	38	10	4	6	28	–
10	26	6	2	4	20	залік

ЗМЕСТ ВУЧЭБНАГА МАТЭРЫЯЛУ

1. Уводзіны.

1.1. Мэта і задачы курса. Сувязь з іншымі лінгвістычнымі дысцыплінамі.

1.2. Паняцце нацыянальнай мовы. Нацыянальная мова як гістарычная катэгорыя. Нацыянальная мова як сістэма. Кампаненты сучаснай беларускай нацыянальнай мовы. Розныя падыходы ды іх вызначэння.

Беларуская літаратурная мова на сучасным этапе. Беларуская мова як першааснова нацыянальнай культуры.

1.3. Навуковыя дасягненні вядомых беларускіх лінгвістаў.

2. Лексікалогія. Дыскусійныя пытанні.

2.1. Асобныя разнавіднасці лексікалогіі. Аспекты вывучэння лексікалогіі. Слова як адзінка лексічнай сістэмы.

2.2. Праблема азначэння слова. Праблема лексічнага значэння слова. Праблема мнагазначнасці слова. Пытанні аб упарадкаванні тыпаў лексічных значэнняў мнагазначнага слова.

2.3. Сістэмна-семасіялагічная характарыстыка лексікі. Праблема сістэмнай арганізацыі мовы ў сучаснай лінгвістыцы.

2.4. Парадыгматычныя адносіны ў лексіцы. Фармальна-семантычная структура слова.

2.5. Асноўныя тыпы слоўных апазіцый па семемах і лексемах. Асобныя слоўныя апазіцыі ў межах лексіка-семантычных катэгорый.

2.6. Амонімы, якія паявіліся ў выніку выпадковага супадзення спрадвечна розных слоў. Словаўтваральныя амонімы.

2.7. Семантычныя (гамагенныя амонімы). Аманімія па дэнатату. Аманімія па сігніфікату.

2.8. Міжмоўная аманімія.

2.9. Паронімы. Паронімы сярод сумежных з'яў (сінонімаў, амонімаў).

2.10. Сінанімія як універсальная моўная з'ява. Пытанне аб абсалютных сінонімах.

2.11. Крыніцы сінонімаў у беларускай мове. Праблема азначэння сінонімаў у лінгвістычнай літаратуры.

2.12. Семантычная класіфікацыя антонімаў. Антонімы, якія выражаюць якасную процілегласць. Камплементарныя антонімы. Антонімы, якія выражаюць супрацьлеглую накіраванасць дзеянняў, уласцівасцей, прымет. Антонімы-канверсівы. Энантасемія.

2.13. Класы слоў як з'ява лексічнай парадыгматыкі. Паняцце класа слоў у лінгвістычнай літаратуры.

2.14. Тыпалогія класаў. Прадметна-тэматычныя групы слоў (ПТГ). Лексіка-семантычныя групы (ЛСГ). Семантычныя палі.

2.15. Спрадвечная лексіка. Лексіка перыяду беларускай народнасці. Лексіка перыяду беларускай нацыі.

2.16. Роля народных гаворак ва ўзбагачэнні лексікі літаратурнай мовы.

2.17. Разнавіднасці іншамоўнай лексікі. Прычыны запазычвання іншамоўнай лексікі. Шляхі пранікнення і спосабы ўвядзення іншамоўных слоў у беларускую мову.

2.18. Лексіка беларускай мовы з пункту гледжання сфер яе выкарыстання. Дыялектная лексіка. Пытанне аб узаемадзеянні літаратурнай мовы і народных гаворак у беларускім мовазнаўстве.

2.19. Узаемадзеянне тэрміналагічнай лексікі з агульнаўжывальнай лексікай беларускай мовы. Наменклатурныя назвы. Адрозненні паміж тэрмінамі і прафесіяналізмамі.

2.20. Сацыялінгвістычная сістэматызацыя сучаснай беларускай лексікі. Паняцце стылю і стылістычных сродкаў.

2.21. Сістэма функцыянальных стыляў беларускай мовы. Афіцыйна-дзелавы стыль. Навуковы стыль. Публіцыстычны стыль. Мастацкі стыль. Гутарковы стыль. Стылістычныя сродкі лексікі. Экспрэсіўная лексіка.

2.22. Лексіка актыўнага і пасіўнага запасу. Паняцце аб актыўным запасе лексікі. Паняцце аб пасіўным запасе лексікі.

3. Фразеалогія. Дыскусійныя пытанні.

3.1. Фразеалогія як раздзел мовазнаўства. Змест фразеалогіі, прадмет вывучэння. З гісторыі вывучэння фразеалогіі.

3.2. Аспекты даследавання фразеалагічнага фонду беларускай мовы. Аналіз фразеалагічных адзінак.

4. Лексікаграфія. Дыскусійныя пытанні.

4.1. Лексікаграфія як раздзел мовазнаўства. Змест лексікаграфіі, прадмет вывучэння.

4.2. Стан, праблемы і кірункі сучаснай беларускай лексікаграфіі. Даследаванні ў галіне гісторыі беларускай лексікаграфіі.

4.3. Распрацоўка тыпалогіі слоўнікаў у сучаснай лінгвістыцы.

4.4. Аналіз слоўнікаў розных тыпаў (аднамоўных, двухмоўных, шматмоўных).

5. Фанетыка. Фаналогія. Дыскусійныя пытанні.

5.1. Прадмет і задачы фанетыкі. Прадмет і задачы фаналогіі. З гісторыі вывучэння фанетыкі і фаналогіі.

5.2. Даследаванні фанетычнай сістэмы сучаснай беларускай літаратурнай мовы. Даследаванні фанетычнай сістэмы беларускай дыялектнай мовы.

5.3. Фаналагічная характарыстыка гукаў у залежнасці ад пазіцыі у слове. Фаналагічная характарыстыка галосных гукаў у залежнасці ад пазіцыі у слове. Фаналагічная характарыстыка зычных гукаў у залежнасці ад пазіцыі ў слове.

6. Арфаграфія. Дыскусійныя пытанні.

6.1. Прадмет і задачы арфаграфіі. Сувязь арфаграфіі з іншымі раздзеламі мовазнаўства. З гісторыі беларускай арфаграфіі. Станаўленне і развіццё сучаснай беларускай арфаграфічнай сістэмы.

6.2. Цяжкія выпадкі напісання. Перадача акання на пісьме. Правапіс **а, о, э** ў складаных словах. Перадача якання на пісьме. Правапіс **е, ё, я** ў складаных словах. Правапіс **у і ў** у словах іншамоўнага паходжання. Правапіс складаных слоў. Правапіс прыслоўяў і спалучэнняў, блізкіх да прыслоўяў.

7. Марфеміка. Дыскусійныя пытанні.

7.1. Марфеміка як раздзел мовазнаўства. Прадмет і задачы марфемікі. Сувязь з іншымі раздзеламі. З гісторыі вывучэння марфемікі. Аспекты вывучэння марфемікі ў лінгвістычнай літаратуры.

7.2. Асноўныя паняцці марфемікі. Паняцце марфемы, аламарфемы, морфа, аламорфа ў навуковай літаратуры. Праблема тыпалогіі марфем. Розныя падыходы да тыпаў марфем.

8. Словаўтварэнне. Дыскусійныя пытанні.

8.1. Словаўтварэнне як раздзел мовазнаўства. Прадмет і задачы словаўтварэння. Кірункі даследавання словаўтварэння.

8.2. Асноўныя адзінкі словаўтварэння. Утваральная аснова, утваральная база, словаўтваральныя сродкі. Праблема дыферэнцыяцыі словаўтваральнай асновы і словаўтваральнай базы.

8.3. Словаўтваральная пара, словаўтваральны ланцужок, словаўтваральная парадыгма, словаўтваральны рад, словаўтваральнае гняздо.

8.4. Паняцце словаўтваральнага тыпу, словаўтваральнай мадэлі і спосабу словаўтварэння. Спосабы словаўтварэння. Марфалагічнае (марфемнае) словаўтварэнне (афіксацыя). Разнавіднасці марфалагічнага словаўтварэння: суфіксальнае, прыставачнае (прэфіксальнае), прыставачна-суфіксальнае, постфіксальнае, прыставачна-постфіксальнае, прыставачна-суфіксальна-постфіксальнае, нульсуфіксальнае. Складанне і яго разнавіднасці: асноваскладанне, словаскладанне, складана-суфіксальнае словаўтварэнне, абрэвіяцыя і яе разнавіднасці.

8.5. Марфалагічна-сінтаксічнае словаўтварэнне (субстантывацыя, ад'ектывацыя, пранаміналізацыя, адвербіялізацыя). Лексіка-семантычнае словаўтварэнне. Словаўтваральнае калькаванне як адзін са спосабаў лексічнай дэрывацыі.

9. Граматыка. Марфалогія. Дыскусійныя пытанні.

9.1. Марфалогія як раздзел.

9.1.1. Падзел граматыкі на марфалогію і сінтаксіс. Змест і прадмет марфалогіі. Кірункі даследавання марфалагічных з'яў.

9.1.2. З гісторыі вывучэння марфалогіі.

9.1.3. Асноўныя граматычныя паняцці і адзінкі. Граматычнае значэнне, граматычная катэгорыя, граматычная форма, словаформа. Паняцце парадыгмы ў лінгвістычнай літаратуры. Спосабы і сродкі выражэння граматычных значэнняў у беларускай мове. Паняцце аналітызму і сінтэтызму ў лінгвістыцы.

9.1.4. Слова як адзінка марфалогіі. Марфалагічныя адзнакі слоў. Слова і іх граматычныя групы.

9.2. Сістэма часцін мовы ў беларускай мове.

9.2.1. Крытэрыі падзелу слоў на лексіка-граматычныя разрады. Дыскусійныя пытанні класіфікацыі часцін мовы ў навуковай літаратуры.

9.2.2. Сістэма часцін мовы ў сучаснай беларускай літаратурнай мове.. Пераходныя з'явы ў сістэме часцін мовы.

9.3. Назоўнік.

9.3.1. Граматычны статус назоўніка. З гісторыі вывучэння назоўніка.

9.3.2. Прадметна-сэнсавая аснова катэгорыі назоўніка. Крытэрыі вылучэння назоўнікаў у асобны лексіка-граматычны разрад.

9.3.3. Лексіка-семантычныя групы назоўнікаў. Стан вывучэння ў беларускай лінгвістыцы.

9.3.4. Узаемадзеянне паміж катэгорыяй назоўніка і катэгорыямі прыметніка, лічэбніка, займенніка, прыслоўя. Асноўныя граматычныя катэгорыі ўнутры катэгорыі назоўніка. Стан вывучэння ў беларускай лінгвістыцы.

9.3.5. Катэгорыя роду і ліку назоўнікаў. Несупадзенне роду і ліку некаторых назоўнікаў у беларускай і рускай мовах. Вызначэнне роду нескланяльных назоўнікаў і абрэвіатур.

9.3.6. Асноўныя тыпы скланення назоўніка, сфарміраваныя на аснове родавай класіфікацыі. Праблема размеркавання назоўнікаў па тыпах скланення.

9.3.7. Граматычныя асаблівасці назоўнікаў 1 скланення.

9.3.8. Граматычныя асаблівасці назоўнікаў 2 скланення.

9.3.9. Граматычныя асаблівасці назоўнікаў 3 скланення.

9.3.10. Рознаскланяльныя назоўнікі. Нескланяльныя назоўнікі. Скланенне назоўнікаў у множным ліку. Варыянтныя канчаткі назоўнікаў у множным ліку.

9.3.11. Скланенне асабовых імёнаў, прозвішчаў і геаграфічных назваў. Стан распрацоўкі пытання ў лінгвістычнай літаратуры.

9.3.12. Ад'ектыўнае скланенне назоўнікаў, яго асаблівасці.

9.4. Прыметнік.

9.4.1. Граматычны статус прыметніка. З гісторыі вывучэння прыметніка. Аспекты вывучэння прыметніка.

9.4.2. Семантычныя асновы катэгорыі прыметніка. Крытэрыі вылучэння прыметнікаў у асобны лексіка- граматычны разрад.

9.4.3. Лексіка-граматычныя разрады прыметніка.

9.4.4. Пытанне пра разрады прыметніка ў лінгвістычнай літаратуры.

9.4.5. Узаемадзеянне розных разрадаў прыметніка, недакладнасць межаў паміж рознымі разрадамі.

9.4.6. Спецыфіка элятыва ў беларускай мове.

9.5. Лічэбнік.

9.5.1. Граматычны статус лічэбніка. З гісторыі вывучэння лічэбніка.

9.5.2. Аспекты даследавання лічэбніка ў лінгвістыцы.

9.5.3. Граматычныя асаблівасці катэгорыі лічэбніка ў беларускай мове. Асаблівасць словаўтварэння ў сістэме лічэбнікаў. Адрозненне паміж лічэбнікамі і лікавымі назоўнікамі.

9.5.4. Скланенне колькасных і парадкавых лічэбнікаў. Асаблівасці сінтаксічнай сувязі лічэбнікаў з назоўнікамі.

9.5.6. Няпэўна-колькасныя словы. Аспекты вывучэння. Розныя падыходы да вызначэння граматычнага статусу.

9.6. Займеннік.

9.6.1. Граматычны статус займенніка. З гісторыі вывучэння займенніка.

9.6.2. Займеннік як асаблівы лексіка-семантычны тып слоў. Крытэрыі вылучэння займеннікаў у асобны лексіка- граматычны разрад.

9.6.3 Граматычныя асаблівасці катэгорыі займенніка ў беларускай мове.

9.6.4. Праблема падзелу займеннікаў на разрады ў залежнасці ад суадносін з іншымі часцінамі мовы і ў залежнасці ад значэння.

9.7. Дзеяслоў.

9.7.1. Граматычны статус дзеяслова. Шляхі вывучэння дзеяслова ў граматычнай традыцыі. Граматычныя асаблівасці дзеяслова.

9.7.2. Марфалагічныя катэгорыі дзеяслова. Праблема вызначэння трывальных пар дзеяслова.

9.7.3. Пытанне пра катэгорыю стану дзеяслова ў лінгвістычнай літаратуры.

9.7.4. Узаемасувязь і ўзаемаабумоўленасць граматычных катэгорый дзеяслова. Праблема класаў дзеясловаў.

9.7.5. Дзеепрыметнік як гібрыдная дзеяслоўная форма. Розныя падыходы да вызначэння гоаматычнага статусу дзеепрыметніка.

9.7.6. Дзеепрыслоўе як гібрыдная дзеяслоўная форма. Розныя падыходы да вызначэння граматычнага статусу дзеепрыслоўя.

9.7.7. Моўныя сродкі для замены неўласцівых беларускай мове дзеепрыметнікаў пры перакладзе. Пераход дзеепрыметнікаў у прыметнікі (ад'ектывацыя). Асаблівасці ўжывання дзеепрыслоўяў. Выпадкі пераходу дзеепрыметнікаў у прыслоўі (адвербіялізацыя).

9.8. Прыслоўе.

9.8.1. Граматычны статус прыслоўя. З гісторыі вывучэння прыслоўя. Традыцыйныя пункты гледжання на прыслоўе. Аспекты даследавання прыслоўяў. Вызначэнне катэгорыі прыслоўя.

9.8.2. Граматычныя асаблівасці прыслоўя. Праблема падзелу прыслоўяў на разрады па значэнні.

9.9. Безасабова-прэдыкатыўныя словы.

9.9.1. З гісторыі вывучэння безасабова-прэдыкатыўных слоў. Аспекты даследавання. Лінгвістычны статус безасабова-прэдыкатыўных слоў (слоў катэгорыі стану).

9.9.2. Граматычныя асаблівасці безасабова-прэдыкатыўных слоў.

9.10. Службовыя часціны мовы.

9.10.1. Граматычны статус службовых часцін мовы. З гісторыі станаўлення службовых часцін мовы.

9.10.2. Аспекты даследавання службовых часцін мовы. Крытэрыі падзелу слоў на самастойныя і службовыя часціны мовы.

9.10.3. Граматычныя асаблівасці прыназоўнікаў. Праблема падзелу прыназоўнікаў у залежнасці ад паходжання. Пытанне пра нарматыўнасць двухсклонавага або трохсклонавага кіравання асобных прыназоўнікаў.

9.10.4. Граматычныя асаблівасці злучнікаў. Кірункі даследавання злучнікаў. Праблема падзелу злучнікаў паводле паходжання. Граматычныя асаблівасці часціц. Кірункі даследавання часціц. Праблема падзелу часці на разрады.

10. Сінтаксіс. Пунктуацыя. Дыскусійныя пытанні.

10.1. Сінтаксіс як раздзел.

10.1.1. Сінтаксіс як узровень мовы і раздзел граматыкі. Асноўныя адгалінаванні сінтаксісу ў навуковай літаратуры. Аспекты вывучэння сінтаксісу ў беларускай лінгвістыцы. Розныя погляды на сінтаксічныя адзінкі (сінтаксему, словазлучэнне, сказ, складанае сінтаксічнае цэлае і інш.).

10.2. Словазлучэнне.

10.2.1. Словазлучэнне як адзінка сінтаксісу. Розныя падыходы да вывучэння словазлучэння.

10.2.2. Перабудова і парушэнне падпарадкавальных сувязей словазлучэння ў кантэксте.

10.3. Просты сказ

10.3.1. Просты сказ як адзінка сінтаксісу. Аспекты вывучэння сказа. Мадэль сказа і сінтаксічныя пазіцыі. Паняцце прэдыкатыўнасці як асноўнай прыметы сказа. Вэрбацэнтрычная тэорыя сказа. Прэдыкатыўная аснова двухсастаўнага сказа. Праблема каардынацыі дзейніка і выказніка.

10.3.2. Даданыя члены сказа. Традыцыйнае вучэнне аб даданых членах сказа. Сінкрэтызм у сістэме даданых членаў сказа. Дэтэрмінаваныя і недэтэрмінаваныя члены сказа.

10.3.3. Азначэнне. Лінгвістычная сутнасць азначэння. Праблема кваліфікацыі недапасаваных азначэнняў. Прыдатак. Лінгвістычная сутнасць прыдатка. Месца прыдатка ў сістэме членаў сказа. Дапаўненне. Лінгвістычная сутнасць дапаўнення. Акалічнасць. Лінгвістычная сутнасць акалічнасці. Праблема вызначэння немарфалагізаваных акалічнасцей.

10.3.4. Аднасастаўныя сказы. Лінгвістычны статус аднасастаўных сказаў. Праблема класіфікацыі аднасастаўных сказаў. Сінтаксічная кваліфікацыя галоўнага члена аднасастаўнага сказа. Пэўна-асабовыя сказы. Няпэўна-асабовыя сказы. Абагульнена-асабовыя сказы.

10.3.5. Безасабовыя сказы. Пытанне пра асобу дзеясловаў-выказнікаў. Сінтаксічная функцыя інфінітыва. Давальны суб'екта ў безасабовых сказах. Кваліфікацыя асобных тыпаў безасабовых сказаў.

10.3.6. Інфінітыўныя сказы. Месца інфінітыўных сказаў у сістэме простага сказа. Кваліфікацыя асобных тыпаў інфінітыўных сказаў.

10.3.7. Намінатыўныя сказы. Класіфікацыя намінатыўных сказаў. Сінтаксічная функцыя галоўнага члена намінатыўных сказаў. Лінгвістычны статус вакатыўных сказаў. Месца генітыўных сказаў у сістэме простага сказа. Тыпы генітыўных сказаў.

10.3.8. Сінтаксічна непадзельныя сказы. Тэрміналагічнае абзначэнне сінтаксічна непадзельных сказаў.

10.3.9. Няпоўныя і эліптычныя сказы. Лінгвістычная сутнасць няпоўных сказаў. Лінгвістычная сутнасць эліптычных сказаў.

10.4. Ускладнены прасты сказ.

10.4.1. Пытанне аб кампанентах ускладнення простага сказа. Праблема класіфікацыі адасобленых членаў. Пытанне пра сінтаксічную сувязь адасобленых членаў у сказе.

10.4.2. Паняцце пабочнасці ў лінгвістычнай літаратуры. Праблема класіфікацыі пабочных канструкцый. Сувязь пабочных канструкцый з асноўнай часткай сказа.

10.4.3. Устаўныя канструкцыі, іх адрозненне ад пабочных. Сувязь устаўных канструкцый з асноўнай часткай сказа. Далучальныя канструкцыі. Лінгвістычны статус далучальных канструкцый.

10.5. Складаны сказ

10.5.1. Складаны сказ як адзінка сінтаксісу. З гісторыі вывучэння. Сінтаксічная сутнасць складанага сказа. Кампаненты складанага сказа.

10.5.2. Праблема класіфікацыі складаных сказаў у лінгвістычнай літаратуры. Канструкцыі з прыметамі простага і складанага сказа.

10.5.3. Складаназлучаны сказ. Аспекты даследавання. Праблема класіфікацыі складаназлучаных сказаў.

10.5.4. Складаназлучаныя сказы са спалучальнымі злучнікамі. Складаназлучаныя сказы з супастаўляльнымі злучнікамі. Праблема вызначэння адносін паміж часткамі. Складаназлучаныя сказы з пералічальна-размеркавальнымі злучнікамі. Складаназлучаныя сказы з далучальнымі злучнікамі. Праблема вызначэння адносін паміж часткамі.

10.5.5. Складаназалежны сказ. Аспекты даследавання. Праблема класіфікацыі складаназалежных сказаў у лінгвістычнай літаратуры. Праблема кваліфікацыі асобных тыпаў даданых частак. Віды адносін паміж галоўнай і даданай часткай

складаназалежнага сказа. Класіфікацыя складаназалежных сказаў у залежнасці ад адносін паміж галоўнай і даданай часткамі. Праблема кваліфікацыі адносін.

10.5.6. Складаназалежныя сказы з даданымі дзейнікавымі і дапаўняльнымі. Складаназалежныя сказы з даданымі выказнікавымі і азначальнымі.

10.5.7. Складаназалежныя сказы з даданымі акалічнаснымі (месца, часу, умовы, прычыны, мэты, уступкі (уступальнымі), спосабу дзеяння, меры і ступені, параўнальнымі). Складаназалежныя сказы з даданымі выніку. Складаназалежныя сказы з даданымі супастаўляльнымі. Складаназалежныя сказы з даданымі далучальнымі часткамі.

10.5.8. Сказы нерасчлянёнай структуры. Праблема вызначэння. Сказы з апорным элементам – указальным (адносным) словам. Сказы з апорным словам – назоўнікам ці дзеясловам. Сказы расчлянёнай структуры. Праблема вызначэння. Парадак размяшчэння частак складаназалежнага сказа. Месца даданай часткі ў сказах з апорным элементам – указальным (адносным) словам. Месца даданай часткі ў сказах з апорным элементам – дзеясловам ці назоўнікам.

10.5.9. Месца даданай часткі ў сказах з апорным элементам – прэдыкатыўным словазлучэннем. Складаназалежныя сказы з сінкрэтызмам значэнняў.

10.5.10. Складаназалежныя сказы з некалькімі даданымі часткамі. Сузалежнае і паслядоўнае падпарадкаванне даданых частак. Разнавіднасці сузалежнага падпарадкавання (аднароднае і неаднароднае падпарадкаванне частак).

10.5.11. Змешанае падпарадкаванне даданых частак.

10.5.12. Складаныя злучнікавыя сказы прамежкавага, або пераходнага, тыпу.

10.5.13. Бяззлучнікавыя складаныя сказы. Аспекты даследавання. Праблема класіфікацыі бяззлучнікавага складанага сказа.

10.5.14. Бяззлучнікавыя складаныя сказы са спалучальнымі часткамі. Сказы са значэннем адначасовасці з'яў, падзей. Сказы са значэннем паслядоўнасці з'яў, падзей.

10.5.15. Бяззлучнікавыя складаныя сказы з супастаўляльнымі часткамі. Бяззлучнікавыя сказы з уласна супастаўляльнымі, супраціўнымі, параўнальна-супастаўляльнымі і адносінамі неадпаведнасці. Праблема адрознення.

10.5.16. Бяззлучнікавыя сказы з дзейнікавымі часткамі. Бяззлучнікавыя складаныя сказы з выказнікавымі часткамі.

10.5.17. Бяззлучнікавыя складаныя сказы з азначальнымі часткамі. Бяззлучнікавыя складаныя сказы з дапаўняльнымі часткамі.

10.5.18. Бяззлучнікавыя сказы з акалічнаснымі адносінамі (прычынна-выніковымі, умоўна-выніковымі і спосабу дзеяння). Праблема дыферэнцыяцыі.

10.5.19. Бяззлучнікавыя сказы з акалічнаснымі адносінамі (адносінамі мэты, уступальнымі і часавымі адносінамі).

10.5.20. Бяззлучнікавыя складаныя сказы з далучальнымі часткамі. Бяззлучнікавыя складаныя сказы з рознымі часткамі.

10.5.21. Складаны сказ з рознымі відамі сувязі. Вылучэнне структурных частак паводле актуальнага членення сказа.

10.5.22. Разнавіднасці складаных сказаў з рознымі відамі сувязі. Сродкі сувязі частак у сказах гэтага тыпу.

10.6. Камунікацыйны аспект сказа.

10.6.1. Сказ як адзінка камунікацыі. Актуальнае члененне выказвання. З гісторыі распрацоўкі пытання.

10.7. Сінтаксіс тэксту.

10.7.1. Паняцце пра тэкст. Розныя падыходы да вызначэння паняцця. Праблема класіфікацыі тэкстаў.

10.7.2. Праблема тыпалогіі перыядаў у лінгвістычнай літаратуры. Складанае сінтаксічнае цэлае і абзац.

10.7.3. Паслядоўная, паралельная і змешаная сувязь сказаў у складаным сінтаксічным цэлым. Сродкі сувязі (аб'яднання) сказаў у звышфразавых адзінствах.

10.8. Спосабы перадачы чужаслоўя

10.8.1. Аспекты даследавання чужой мовы. Простая мова, яе лексіка-граматычныя асаблівасці.

10.8.2. Ускосная мова, яе лексіка-граматычныя асаблівасці. Няўласна-простая мова, яе адрозненне ад іншых спосабаў перадачы чужаслоўя.

11. Пунктуацыя.

11.1. З гісторыі вывучэння пунктуацыі. Станаўленне і развіццё беларускай пунктуацыі.

11.2. Аспекты даследавання пунктуацыі ў беларускай мове. Розныя падыходы да вызначэння асноў пунктуацыі

11.3. Праблема класіфікацыі знакаў прыпынку. Розныя падыходы да падзелу знакаў прыпынку.

**Вучэбна-метадычная карта вучэбнай дысцыпліны
(дзённая форма атрымання вышэйшай адукацыі)**

№ раздзела, тэмы	Назва раздзела, тэмы	Колькасць аўдыторных гадзін				Самастойная праца	Літаратура	Форма кантролю ведаў
		Лекцыі	Практычныя і семінарскія заняткі	Колькасць гадзін КСР				
				Лекцыйныя заняткі	Практычныя заняткі			
АКТУАЛЬНЫЯ ПРАБЛЕМЫ БЕЛАРУСКАЙ МОВЫ (1 КУРС)		16	46	4	4	46		
1. Уводзіны		2	2		2	2		
1.1	1. Мэта і задачы курса. 2. Сувязь з іншымі лінгвістычнымі дысцыплінамі	2					1, 2, 4д, 9д	
1.2.	1. Паняцце нацыянальнай мовы. Нацыянальная мова як гістарычная катэгорыя. 2. Нацыянальная мова як сістэма. Кампаненты сучаснай беларускай нацыянальнай мовы. Розныя падыходы да іх вызначэння. 3. Беларуская літаратурная мова на сучасным этапе. 4. Беларуская мова як першааснова нацыянальнай культуры		2			2	1, 2, 4д, 9д	Індывідуальнае апытванне
1.3.	1. Навуковыя дасягненні вядомых беларускіх лінгвістаў				2		1, 2, 4д, 9д	Праверка самастойна падрыхтаванага канспекта лекцыі, даклада і прэзентацыі
2. Лексікалогія. Дыскусійныя пытанні		10	28	4	2	28		
2.1.	1. Асобныя разнавіднасці лексікалогіі. 2. Аспекты вывучэння лексікалогіі. 3. Слова як адзінка лексічнай сістэмы. .	2					1, 2, 4д, 6д, 9д	

2.2.	1. Праблема азначэння слова. 2. Праблема лексічнага значэння слова. 3. Праблема мнагазначнасці слова. 4. Пытанні аб упарадкаванні тыпаў лексічных значэнняў мнагазначнага слова.		2			2	1, 2, 4д, 6д, 9д	Фронтальнае апытванне
2.3.	1. Сістэмна-семасіялагічная характарыстыка лексікі. 2. Праблема сістэмнай арганізацыі мовы ў сучаснай лінгвістыцы.	2				2	1, 2, 4д, 6д, 9д	
2.4.	1. Парадыгматычныя адносіны ў лексіцы. 2. Фармальна-семантычная структура слова.		2			2	1, 2, 4д, 6д, 9д	Індывідуальнае апытванне
2.5.	1. Асноўныя тыпы слоўных апазіцый па семемах і лексемах. 2. Асобныя слоўныя апазіцыі ў межах лексіка-семантычных катэгорый.		2			2	1, 2, 4д, 6д, 9д	Праверка выкананых практыкаванняў
2.6.	1. Амонімы, якія паявіліся ў выніку выпадковага супадзення спрадвечна розных слоў. 2. Словаўтваральныя амонімы.		2			2	1, 2, 4д, 6д, 9д	Праверка выкананых практыкаванняў
2.7.	1. Семантычныя (гамагенныя амонімы). 2. Аманімія па дэнатату. Аманімія па сігніфікату.		2				1, 2, 4д, 6д, 9д	Праверка выкананых практыкаванняў
2.8.	1. Міжмоўная аманімія.		2				1, 2, 4д, 6д, 9д	Праверка выкананых практыкаванняў
2.9.	1. Паронімы. Паронімы сярод сумежных з'яў (сінонімаў, амонімаў).		2				1, 2, 4д, 6д, 9д	Індывідуальнае апытванне
2.10.	1. Сінанімія як універсальная моўная з'ява. 2. Пытанне аб абсалютных сінонімах.		2			2	1, 2, 4д, 6д, 9д	
2.11.	1. Крыніцы сінонімаў у беларускай мове. 2. Праблема азначэння сінонімаў у лінгвістычнай літаратуры.			2			1, 2, 4д, 6д, 9д	Праверка самастойна падрыхтаванага канспекта лекцыі, даклада і прэзентацыі
2.12.	1. Семантычная класіфікацыя антонімаў. 2. Антонімы, якія выражаюць якасную процілегласць. Камплементарныя антонімы. 3. Антонімы, якія выражаюць супрацьлеглую накіраванасць дзеянняў, уласцівасцей, прымет. 4. Антонімы-канверсівы. Энантасемія.	2				2	1, 2, 4д, 6д, 9д	
	Усяго гадзін у 1 семестры	8	18	2	2	18		
2.13.	1. Класы слоў як з'ява лексічнай парадигматыкі.	2					1, 2	

	2. Паняцце класа слоў у лінгвістычнай літаратуры.							
2.14.	1. Тыпалогія класаў. 2. Прадметна-тэматычныя групы слоў (ПТГ). 3. Лексіка-семантычныя групы (ЛСГ). 4. Семантычныя палі		2			2	1, 2	Праверка выкананых практыкаванняў
2.15.	1. Спрадвечная лексіка. 2. Лексіка перыяду беларускай народнасці. 3. Лексіка перыяду беларускай нацыі.		2				1, 2, 4д, 6д, 8д, 9д	Індывідуальнае апытванне. Праверка выкананых практыкаванняў.
2.16.	1. Роля народных гаворак ва ўзбагачэнні лексікі літаратурнай мовы.				2		1, 2, 4д, 6д, 8д, 9д	Праверка самастойна падрыхтаванага даклада
2.17.	1. Разнавіднасці іншамоўнай лексікі. 2. Прычыны запазычвання іншамоўнай лексікі. 3. Шляхі пранікнення і спосабы ўвядзення іншамоўных слоў у беларускую мову.		2			4	1, 2, 4д, 6д, 8д, 9д	Праверка выкананых практыкаванняў.
2.18.	1. Лексіка беларускай мовы з пункту гледжання сфер яе выкарыстання. 2. Дыялектная лексіка. 3. Пытанне аб узаемадзеянні літаратурнай мовы і народных гаворак у беларускім мовазнаўстве.		2			2	1, 2, 4д, 6д, 8д, 9д	Камбінаванае аптыванне. Праверка выкананых заданняў
2.19.	1. Узаемадзеянне тэрміналагічнай лексікі з агульнаўжывальнай лексікай беларускай мовы. 2. Наменклатурныя назвы. 3. Адрозненні паміж тэрмінамі і прафесіяналізмамі.	2				2	1, 2, 4д, 6д, 8д, 9д	
2.20.	1. Сацыялінгвістычная сістэматызацыя сучаснай беларускай лексікі. 2. Паняцце стылю і стылістычных сродкаў.		2				1, 2, 4д, 6д, 8д, 9д	Фронтальнае апытванне
2.21.	1. Сістэма функцыянальных стыляў беларускай мовы. 2. Афіцыйна-дзелавы стыль. 3. Навуковы стыль. 4. Публіцыстычны стыль. 5. Мастацкі стыль. Гутарковы стыль. 6. Стылістычныя сродкі лексікі. Экспрэсіўная лексіка.			2			1, 2, 4д, 6д, 8д, 9д	Праверка самастойна падрыхтаванага канспекта і прэзентацыі
2.22.	1. Лексіка актыўнага і пасіўнага запасу. 2. Паняцце аб актыўным запасе лексікі. 3. Паняцце аб пасіўным запасе лексікі.		2			2	1, 2, 4д, 6д, 8д, 9д	Праверка выкананых практыкаванняў

3.	Фразеалогія. Дыскусійныя пытанні		4			2		
3.1.	1. Фразеалогія як раздзел мовазнаўства. 2. Змест фразеалогіі, прадмет вывучэння. 3. 3 гісторыі вывучэння фразеалогіі.		2				1, 2, 4д, 6д, 8д, 9д	Камбінаванае апытванне.
3.2.	1. Аспекты даследавання фразеалагічнага фонду беларускай мовы. 2. Аналіз фразеалагічных адзінак.		2			2	1, 2, 4д, 6д, 8д, 9д	Праверка выкананых практыкаванняў.
4.	Лексікаграфія. Дыскусійныя пытанні	2	4			4		
4.1.	1. Лексікаграфія як раздзел мовазнаўства. 2. Змест лексікаграфіі, прадмет вывучэння. 3. Стан, праблемы і кірункі сучаснай беларускай лексікаграфіі. 4. Даследаванні ў галіне гісторыі беларускай лексікаграфіі.	2					1, 2, 4д, 6д, 8д, 9д	
4.2.	1. Распрацоўка тыпалогіі слоўнікаў у сучаснай лінгвістыцы.		2			2	2, 8д, 9д	Фронтальнае апытванне.
4.3.	1. Аналіз слоўнікаў розных тыпаў (аднамоўных, двухмоўных, шматмоўных).		2			2	2, 8д, 9д	Ушчыльненае апытванне. Праверка выкананых практыкаванняў.
5.	Фанетыка. Фаналогія. Дыскусійныя пытанні	2	4			6		
5.1.	1. Прадмет і задачы фанетыкі. 2. Прадмет і задачы фаналогіі. 3. 3 гісторыі вывучэння фанетыкі і фаналогіі.	2					1, 2, 1д, 4д, 6д, 8д, 9д	
5.2.	1. Даследаванні фанетычнай сістэмы сучаснай беларускай літаратурнай мовы. 2. Даследаванні фанетычнай сістэмы беларускай дыялектнай мовы.		2			2 2	1, 2, 1д, 4д, 6д, 8д, 9д	Праверка выкананых практыкаванняў
5.3.	1. Фаналагічная характарыстыка гукаў у залежнасці ад пазіцый у слове. 2. Фаналагічная характарыстыка галосных гукаў у залежнасці ад пазіцый у слове. 3. Фаналагічная характарыстыка зычных гукаў у залежнасці ад пазіцый ў слове.		2			2	1, 2, 1д, 4д, 6д, 8д, 9д	Індывідуальнае апытванне. Праверка выкананых практыкаванняў
6.	Арфаграфія. Дыскусійныя пытанні		4			4		
6.1.	1. Прадмет і задачы арфаграфіі. 2. Сувязь арфаграфіі з іншымі раздзелаў мовазнаўства. 3. 3 гісторыі беларускай арфаграфіі. 4. Станаўленне і развіццё сучаснай беларускай арфаграфічнай		2				2, 5д, 6д	Камбінаванае апытванне

	сістэмы.							
6.2.	1. Цяжкія выпадкі напісання. Перадача акання на пісьме. Правапіс а, о, э ў складаных словах. 2. Перадача якання на пісьме. Правапіс е, ё, я ў складаных словах. 3. Правапіс у і ў у словах іншамоўнага паходжання. 4. Правапіс складаных слоў. 5. Правапіс прыслоўяў і спалучэнняў, блізкіх да прыслоўяў.		2			2	2, 5д, 6д	Праверка выкананых практыкаванняў
Усяго гадзін у 2 семестры		8	28	2	2	28		Залік
АКТУАЛЬНЫЯ ПРАБЛЕМЫ БЕЛАРУСКАЙ МОВЫ (2 КУРС)		28	68	6	8	78		
7.	Марфеміка. Дыскусійныя пытанні	2	2			4		
7.1.	1. Марфеміка як раздзел мовазнаўства. 2. Прадмет і задачы марфемікі. 3. Сувязь з іншымі раздзелаў. 4. 3 гісторыі вывучэння марфемікі. 5. Аспекты вывучэння марфемікі ў лінгвістычнай літаратуры.	2				2	1, 2, 4д, 7д, 8д, 9д	
7.2.	1. Асноўныя паняцці марфемікі. 2. Паняцце марфемы, аламарфемы, морфа, аламорфа ў навуковай літаратуры. 3. Праблема тыпалогіі марфем. 4. Розныя падыходы да тыпаў марфем		2			2	1, 2, 4д, 7д, 8д, 9д	Фронтальнае апытванне. Праверка выкананых практыкаванняў.
8.	Словаўтварэнне. Дыскусійныя пытанні	2	8			4		
8.1.	1. Словаўтварэнне як раздзел мовазнаўства. 2. Прадмет і задачы словаўтварэння. 3. Кірункі даследавання словаўтварэння.	2				2	1, 2, 4д, 7д, 8д, 9д	
8.2.	1. Асноўныя адзінкі словаўтварэння. 2. Утваральная аснова, утваральная база, словаўтваральныя сродкі. 3. Праблема дыферэнцыяцыі словаўтваральнай асновы і словаўтваральнай базы.		2				1, 2, 4д, 7д, 8д, 9д	Індывідуальнае апытванне.
8.3.	1. Словаўтваральная пара, словаўтваральны ланцужок, словаўтваральная парадыгма, словаўтваральны рад, словаўтваральнае гняздо.		2				1, 2, 4д, 7д, 8д, 9д	Праверка выкананых практыкаванняў
8.4.	1. Паняцце словаўтваральнага тыпу, словаўтваральнай мадэлі і		2			2	1, 2, 4д,	Ушчыльненае

	<p>спосабу словаўтварэння.</p> <p>2. Спосабы словаўтварэння. Марфалагічнае (марфемнае) словаўтварэнне (афіксацыя).</p> <p>3. Разнавіднасці марфалагічнага словаўтварэння: суфіксальнае, прыставачнае (прэфіксальнае), прыставачна-суфіксальнае, постфіксальнае, прыставачна-постфіксальнае, прыставачна-суфіксальна-постфіксальнае, нульсуфіксальнае.</p> <p>4. Складанне і яго разнавіднасці: асноваскладанне, словаскладанне, складана-суфіксальнае словаўтварэнне, абрэвіяцыя і яе разнавіднасці.</p>						7д, 8д, 9д	апытванне. Праверка выкананых заданняў.
8.5.	<p>1. Марфалагічна-сінтаксічнае словаўтварэнне (субстантывацыя, ад'ектывацыя, пранаміналізацыя, адвербіялізацыя).</p> <p>2. Лексіка-семантычнае словаўтварэнне. Словаўтваральнае калькаванне як адзін са спосабаў лексічнай дэрывацыі.</p>		2				1, 2, 4д, 7д, 8д, 9д	Рэйтынгаваня кантрольная работа № 1 па тэмах 7.1. – 8.5.
9.	Граматыка. Марфалогія. Дыскусійныя пытанні	24	58	6	8	70		
9.1.	<i>Марфалогія як раздзел граматыкі</i>	2	4	2		6		
9.1.1.	<p>1. Падзел граматыкі на марфалогію і сінтаксіс.</p> <p>2. Змест і прадмет марфалогіі.</p> <p>3. Кірункі даследавання марфалагічных з'яў.</p>	2				2	1, 2, 1д, 4д, 7д, 8д, 9д	
9.1.2.	1. З гісторыі вывучэння марфалогіі.			2			1, 2, 1д, 4д, 7д, 8д, 9д	Праверка самастойна падрыхтаванага канспекта, даклада і прэзентацыі
9.1.3.	<p>1. Асноўныя граматычныя паняцці і адзінкі.</p> <p>2. Граматычнае значэнне, граматычная катэгорыя, граматычная форма, словаформа.</p> <p>3. Паняцце парадыгмы ў лінгвістычнай літаратуры.</p> <p>4. Спосабы і сродкі выражэння граматычных значэнняў у беларускай мове.</p> <p>5. Паняцце аналітызму і сінтэтызму ў лінгвістыцы.</p>		2			4	1, 2, 1д, 4д, 7д, 8д, 9д	Фронтальнае апытванне. Праверка выкананых практыкаванняў.
9.1.4.	<p>1. Слова як адзінка марфалогіі.</p> <p>2. Марфалагічныя адзнакі слоў.</p> <p>3. Словы і іх граматычныя групы.</p>		2				1, 2, 1д, 4д, 7д, 8д, 9д	Камбінаванае апытванне.
9.2.	<i>Сістэма часцін мовы ў беларускай мове</i>	2	2			4		
9.2.1.	<p>1. Крытэрыі падзелу слоў на лексіка-граматычныя разрады.</p> <p>2. Дыскусійныя пытанні класіфікацыі часцін мовы ў навуковай</p>	2				2	1, 2, 1д, 4д, 7д, 8д,	

	літаратуры.						9д	
9.2.2.	1. Сістэма часцін мовы ў сучаснай беларускай мове. 2. Пераходныя з'явы ў сістэме часцін мовы.		2			2	1, 2, 1д, 4д, 7д, 8д, 9д	Праверка выкананых практыкаванняў. Фронтальнае апытванне.
9.3.	Назоўнік	6	18			2	26	
9.3.1.	1. Граматычны статус назоўніка. 2. 3 гісторыі вывучэння назоўніка.	2				2	1, 2, 1д, 4д, 7д, 8д, 9д	
9.3.2.	1. Прадметна-сэнсавая аснова катэгорыі назоўніка. 2. Крытэрыі вылучэння назоўнікаў у асобны лексіка-граматычны разрад.	2					1, 2, 1д, 4д, 7д, 8д, 9д	
9.3.3.	1. Лексіка-семантычныя групы назоўнікаў. Стан вывучэння ў беларускай лінгвістыцы.	2					1, 2, 1д, 4д, 7д, 8д, 9д	
9.3.4.	1. Узаемадзеянне паміж катэгорыяй назоўніка і катэгорыямі прыметніка, лічэбніка, займенніка, прыслоўя. 2. Асноўныя граматычныя катэгорыі ўнутры катэгорыі назоўніка. Стан вывучэння ў беларускай лінгвістыцы.		2				1, 2, 1д, 4д, 7д, 8д, 9д	Праверка практыкаванняў
9.3.5.	1. Катэгорыі роду і ліку назоўнікаў. Несупадзенне роду і ліку некаторых назоўнікаў у беларускай і рускай мовах. 2. Вызначэнне роду нескланяльных назоўнікаў і абрэвіятур.		2			4	1, 2, 1д, 4д, 7д, 8д, 9д	Праверка выкананых практыкаванняў.
9.3.6.	1. Асноўныя тыпы скланення назоўніка, сфарміраваныя на аснове родавай класіфікацыі. 2. Праблема размеркавання назоўнікаў па тыпах скланення		2			2	1, 2, 1д, 4д, 7д, 8д, 9д	Фронтальнае апытванне
9.3.7.	1. Граматычныя асаблівасці назоўнікаў 1 скланення.		2			4	1, 2, 1д, 4д, 7д, 8д, 9д	Камбінаванае апытванне
9.3.8.	1. Граматычныя асаблівасці назоўнікаў 2 скланення.		2			4	1, 2, 1д, 4д, 7д, 8д, 9д	Індывідуальнае апытванне. Праверка выкананых практыкаванняў.
9.3.9.	1. Граматычныя асаблівасці назоўнікаў 3 скланення.		2			2	1, 2, 1д, 4д, 7д, 8д, 9д	Індывідуальнае апытванне. Праверка выкананых практыкаванняў.

9.3.10.	1. Рознаскланяльныя назоўнікі. 2. Нескланяльныя назоўнікі. 3. Скланенне назоўнікаў у множным ліку. Варыянтныя канчаткі назоўнікаў у множным ліку.		2			2	1, 2, 1д, 4д, 7д, 8д, 9д	Праверка выкананых практыкаванняў. Фронтальнае апытванне.
9.3.11.	1. Скланенне асабовых імёнаў, прозвішчаў і геаграфічных назваў. 2. Стан распрацоўкі пытання ў лінгвістычнай літаратуры.		2			4	1, 2, 1д, 4д, 7д, 8д, 9д	Праверка выкананых практыкаванняў
9.3.12.	1. Ад'ектыўнае скланенне назоўнікаў, яго асаблівасці.				2		1, 2, 1д, 4д, 7д, 8д, 9д	Праверка задання да КСР.
9.4.	<i>Прыметнік</i>	2	8	2		6		
9.4.1.	1. Граматычны статус прыметніка. 2. З гісторыі вывучэння прыметніка. 3. Аспекты вывучэння прыметніка	2				2	1, 2, 1д, 4д, 7д, 8д, 9д	
9.4.2.	1. Семантычныя асновы катэгорыі прыметніка. 2. Крытэрыі вылучэння прыметнікаў у асобны лексіка-граматычны разрад.		2				1, 2, 1д, 4д, 7д, 8д, 9д	Фронтальнае апытванне
9.4.3.	1. Лексіка-граматычныя разрады прыметніка.		2			2	1, 2, 1д, 4д, 7д, 8д, 9д	Праверка выкананых практыкаванняў. Індывідуальнае апытванне.
9.4.4.	1. Пытанне пра разрады прыметніка ў лінгвістычнай літаратуры			2			1, 2, 1д, 4д, 7д, 8д, 9д	Праверка самастойна падрыхтаванага канспекта.
9.4.5.	1. Узаемадзеянне розных разрадаў прыметніка, недакладнасць межаў паміж рознымі разрадамі.		2				1, 2, 1д, 4д, 7д, 8д, 9д	Фронтальнае апытванне
9.4.6.	1. Спецыфіка элятыва ў беларускай мове.		2			2	1, 2, 1д, 4д, 7д, 8д, 9д	Рэйтынгавая кантрольная работа № 2 па тэмах 9.3.1. – 9.4.6.
9.5.	<i>Лічэбнік</i>	2	6		2	4		
9.5.1.	1. Граматычны статус лічэбніка. 2. З гісторыі вывучэння лічэбніка.	2					1, 2, 1д, 4д, 7д, 8д, 9д	
9.5.2.	1. Аспекты даследавання лічэбніка ў лінгвістыцы.				2		1, 2, 1д, 4д, 7д, 8д,	Праверка самастойна падрыхтаванага

							9д	даклада, прэзентацыі
9.5.3.	1. Граматычныя асаблівасці катэгорыі лічэбніка ў беларускай мове. 2. Асаблівасць словаўтварэння ў сістэме лічэбнікаў. 3. Адрозненне паміж лічэбнікамі і лікавымі назоўнікамі.		2				1, 2, 1д, 4д, 7д, 8д, 9д	Праверка выкананых практыкаванняў. Індывідуальнае апытванне.
9.5.4.	1. Скланенне колькасных і парадкавых лічэбнікаў. 2. Асаблівасці сінтаксічнай сувязі лічэбнікаў з назоўнікамі.		2			2	1, 2, 1д, 4д, 7д, 8д, 9д	Праверка выкананых практыкаванняў.
9.5.5.	1. Няпэўна-колькасныя словы. Аспекты вывучэння. 2. Розныя падыходы да вызначэння граматычнага статусу.		2			2	1, 2, 1д, 4д, 7д, 8д, 9д	Фронтальнае апытванне.
9.6.	<i>Займеннік</i>	2	6			2		
9.6.1.	1. Граматычны статус займенніка. 2. 3 гісторыі вывучэння займенніка	2					1, 2, 1д, 4д, 7д, 8д, 9д	
9.6.2.	1. Займеннік як асаблівы лексіка-семантычны тып слоў. 2. Крытэрыі вылучэння займеннікаў у асобны лексіка-граматычны разрад.		2				1, 2, 1д, 4д, 7д, 8д, 9д	Ушчыльненае апытванне.
9.6.3.	1. Граматычныя асаблівасці катэгорыі займенніка ў беларускай мове.		2			2	1, 2, 1д, 4д, 7д, 8д, 9д	Праверка выкананых заданняў
9.6.4.	1. Праблема падзелу займеннікаў на разрады ў залежнасці ад суадносін з іншымі часцінамі мовы і ў залежнасці ад значэння.		2				1, 2, 1д, 4д, 7д, 8д, 9д	Рэйтынгавая кантрольная работа № 3 па тэмах 9.5.1. – 9.6.4.
	<i>Усяго гадзін у 3 семестры</i>	20	52	4	4	56		<i>Экзамен</i>
9.7	<i>Дзеяслоў</i>	2	6	2	4	4		
9.7.1.	1. Граматычны статус дзеяслова. 2. Шляхі вывучэння дзеяслова ў граматычнай традыцыі. 3. Граматычныя асаблівасці дзеяслова.	2				2	1, 2, 1д, 4д, 7д, 8д, 9д	
9.7.2.	1. Марфалагічныя катэгорыі дзеяслова. 2. Праблема вызначэння трывальных пар дзеяслова.		2				1, 2, 1д, 4д, 7д, 8д, 9д	Праверка выкананых практыкаванняў. Індывідуальнае апытванне.
9.7.3.	1. Пытанне пра катэгорыю стану дзеяслова ў лінгвістычнай			2			1, 2, 1д,	Праверка самастойна

	літаратуры						4д, 7д, 8д, 9д	падрыхтаванага канспекта, даклада.
9.7.4.	1. Узаемасувязь і ўзаемаабумоўленасць граматычных катэгорый дзеяслова. 2. Праблема класаў дзеясловаў.		2			2	1, 2, 1д, 4д, 7д, 8д, 9д	
9.7.5.	1. Дзеепрыметнік як гібрыдная дзеяслоўная форма. 2. Розныя падыходы да вызначэння граматычнага статусу дзеепрыметніка.				2		1, 2, 1д, 4д, 7д, 8д, 9д	Праверка самастойна падрыхтаванага канспекта, даклада
9.7.6.	1. Дзеепрыслоўе як гібрыдная дзеяслоўная форма. 2. Розныя падыходы да вызначэння граматычнага статусу дзеепрыслоўя.				2		1, 2, 1д, 4д, 7д, 8д, 9д	Праверка самастойна падрыхтаванага канспекта, даклада
9.7.7.	1. Моўныя сродкі для замены неўласцівых беларускай мове дзеепрыметнікаў пры перакладзе. Пераход дзеепрыметнікаў у прыметнікі (ад'ектывацыя). 2. Асаблівасці ўжывання дзеепрыслоўяў. Выпадкі пераходу дзеепрыслоўяў у прыслоўі (адвербілізацыя).		2				1, 2, 1д, 4д, 7д, 8д, 9д	Праверка выкананых практыкаванняў. Індывідуальнае апытванне.
9.8.	<i>Прыслоўе</i>	2	2			4		
9.8.1.	1. Граматычны статус прыслоўя. 2. 3 гісторыі вывучэння прыслоўя. Традыцыйныя пункты гледжання на прыслоўе. 3. Аспекты даследавання прыслоўяў. 4. Вызначэнне катэгорыі прыслоўя	2				2	1, 2, 1д, 4д, 7д, 8д, 9д	
9.8.2.	1. Граматычныя асаблівасці прыслоўя. 2. Праблема падзелу прыслоўяў на разрады па значэнні.		2			2	1, 2, 1д, 4д, 7д, 8д, 9д	Фронтальнае апытванне.
9.9.	<i>Безасабова-прэдыкатыўныя словы</i>					4		
9.9.1.	1. 3 гісторыі вывучэння безасабова-прэдыкатыўных слоў. 2. Аспекты даследавання. 3. Лінгвістычны статус безасабова-прэдыкатыўных слоў (слоў катэгорыі стану).	2				2	1, 2, 1д, 4д, 7д, 8д, 9д	
9.9.2.	1. Граматычныя асаблівасці безасабова-прэдыкатыўных слоў.		2			2	1, 2, 1д, 4д, 7д, 8д, 9д	Праверка выкананых заданняў.
9.10.	<i>Службовыя часціны мовы</i>	2	6			10		
9.10.1.	1. Граматычны статус службовых часцін мовы. 2. 3 гісторыі станаўлення службовых часцін мовы.	2				2	1, 2, 1д, 4д, 7д, 8д, 9д	

9.10.2.	1. Аспекты даследавання службовых часцін мовы. 2. Крытэрыі падзелу слоў на самастойныя і службовыя часціны мовы.		2			2	1, 2, 1д, 4д, 7д, 8д, 9д	Фронтальнае апытванне. Праверка выкананых заданняў.
9.10.3.	1. Граматычныя асаблівасці прыназоўнікаў. 2. Праблема падзелу прыназоўнікаў у залежнасці ад паходжання. 3. Пытанне пра нарматыўнасць двухсклонавага або трохсклонавага кіравання асобных прыназоўнікаў.		2			2	1, 2, 1д, 4д, 7д, 8д, 9д	Праверка выкананых практыкаванняў.
9.10.4.	1. Граматычныя асаблівасці злучнікаў. 2. Кірункі даследавання злучнікаў. Праблема падзелу злучнікаў паводле паходжання. 3. Граматычныя асаблівасці часціц. 4. Кірункі даследавання часціц. Праблема падзелу часціц на разрады.		2			2	1, 2, 1д, 4д, 7д, 8д, 9д	Праверка выкананых практыкаванняў. Індывідуальнае апытванне.
	<i>Усяго гадзін у 4 семестры:</i>	8	16	2	4	22		
АКТУАЛЬНЫЯ ПРАБЛЕМЫ БЕЛАРУСКАЙ МОВЫ (3 КУРС)		12	16		2	22		
10.	Сінтаксіс. Пунктуацыя. Дыскусійныя пытанні	32	50	6	2	64		
10.1.	Сінтаксіс як раздзел	2				2		
10.1.1.	1. Сінтаксіс як узровень мовы і раздзел граматыкі. Асноўныя адгалінаванні сінтаксісу ў навуковай літаратуры. Аспекты вывучэння сінтаксісу ў беларускай лінгвістыцы. 2. Розныя погляды на сінтаксічныя адзінкі (сінтаксему, словазлучэнне, сказ, складанае сінтаксічнае цэлае і інш.).	2				2	1, 2, 2д, 3д, 9д, 10д	
10.2.	Словазлучэнне		4					
10.2.1.	1. Словазлучэнне як адзінка сінтаксісу. Розныя пыходы да вывучэння словазлучэння.		2				1, 2, 2д, 3д, 9д, 10д	Індывідуальнае апытванне.
10.2.2.	2. Перабудова і парушэнне падпарадкавальных сувязей словазлучэння ў кантэксце.		2				1, 2, 2д, 3д, 9д, 10д	Індывідуальнае апытванне. Праверка выкананых заданняў.
10.3.	Просты сказ	6	10		2	14		
10.3.1.	1. Просты сказ як адзінка сінтаксісу. Аспекты вывучэння сказа. 2. Мадэль сказа і сінтаксічныя пазіцыі. Паняцце прэдыкатыўнасці як асноўнай прыметы сказа. 3. Вербацэнтрычная тэорыя сказа.	2				2	1, 2, 2д, 3д, 9д, 10д	

	4. Прэдыкатыўная аснова двухсастаўнага сказа. Праблема каардынацыі дзейніка і выказніка.							
10.3.2.	1. Даданыя члены сказа. Традыцыйнае вучэнне аб даданых членах сказа. 2. Сінкрэтызм у сістэме даданых членаў сказа. 3. Дэтэрмінаваныя і недэтэрмінаваныя члены сказа.	2				2	1, 2, 2д, 3д, 9д, 10д	
10.3.3.	1. Азначэнне. Лінгвістычная сутнасць азначэння. Праблема кваліфікацыі недапасаваных азначэнняў. 2. Прыдатак. Лінгвістычная сутнасць прыдатка. Месца прыдатка ў сістэме членаў сказа. 3. Дапаўненне. Лінгвістычная сутнасць дапаўнення. 4. Акалічнасць. Лінгвістычная сутнасць акалічнасці. Праблема вызначэння немарфалагізаваных акалічнасцей.		2			2	1, 2, 2д, 3д, 9д, 10д	Індывідуальнае апытванне. Праверка выкананых практыкаванняў.
10.3.4.	1. Аднасастаўныя сказы. Лінгвістычны статус аднасастаўных сказаў. Праблема класіфікацыі аднасастаўных сказаў. 2. Сінтаксічная кваліфікацыя галоўнага члена аднасастаўнага сказа. Пэўна-асабовыя сказы. Няпэўна-асабовыя сказы. Абагульнена-асабовыя сказы.	2				2	1, 2, 2д, 3д, 9д, 10д	
10.3.5.	1. Безасабовыя сказы. Пытанне пра асобу дзеясловаў-выказнікаў. 2. Сінтаксічная функцыя інфінітыва. Давальны суб'екта ў безасабовых сказах. 3. Кваліфікацыя асобных тыпаў безасабовых сказаў.		2			2	1, 2, 2д, 3д, 9д, 10д	Праверка выканання практыкаванняў і працы з мастацкімі тэкстамі.
10.3.6.	1. Інфінітыўныя сказы. Месца інфінітыўных сказаў у сістэме простага сказа. Кваліфікацыя асобных тыпаў інфінітыўных сказаў.		2			2	1, 2, 2д, 3д, 9д, 10д	Індывідуальнае апытванне. Праверка выкананых практычных заданняў.
10.3.7.	1. Намінатыўныя сказы. Класіфікацыя намінатыўных сказаў. Сінтаксічная функцыя галоўнага члена намінатыўных сказаў. 2. Лінгвістычны статус вакатыўных сказаў. 3. Месца генітыўных сказаў у сістэме простага сказа. Тыпы генітыўных сказаў.		2			2	1, 2, 2д, 3д, 9д, 10д	Праверка выкананых практыкаванняў.
10.3.8	1. Сінтаксічна непадзельныя сказы. Тэрміналагічнае абзначэнне сінтаксічна непадзельных сказаў.		2				1, 2, 2д, 3д, 9д, 10д	

10.3.9.	1. Няпоўныя і эліптычныя сказы. 2. Лінгвістычная сутнасць няпоўных сказаў. Лінгвістычная сутнасць эліптычных сказаў.				2		1, 2, 2д, 3д, 9д, 10д	Праверка самастойна падрыхтаванага канспекта, даклада.
10.4.	Ускладнены прасты сказ	4	2			6		
10.4.1.	1. Пытанне аб кампанентах ускладнення простага сказа. 2. Праблема класіфікацыі адасобленых членаў. 3. Пытанне пра сінтаксічную сувязь адасобленых членаў у сказе.	2				2	1, 2, 2д, 3д, 9д, 10д	
10.4.2.	1. Паняцце пабочнасці ў лінгвістычнай літаратуры. 2. Праблема класіфікацыі пабочных канструкцый. 3. Сувязь пабочных канструкцый з асноўнай часткай сказа.		2			2	1, 2, 2д, 3д, 9д, 10д	Ушчыльненае апытванне. Праверка выкананых практыкаванняў.
10.4.3.	1. Устаўныя канструкцыі, іх адрозненне ад пабочных. Сувязь устаўных канструкцый з асноўнай часткай сказа. 2. Далучальныя канструкцыі. Лінгвістычны статус далучальных канструкцый	2				2	1, 2, 2д, 3д, 9д, 10д	
	Усяго гадзін у 5 семестры:	12	16		2	22		Залік
АКТУАЛЬНЫЯ ПРАБЛЕМЫ БЕЛАРУСКАЙ МОВЫ (4 КУРС)		20	34	2	4	42		
10.5.	Складаны сказ	16	22	2	2	30		
10.5.1.	1. Складаны сказ як адзінка сінтаксісу. З гісторыі вывучэння. Сінтаксічная сутнасць складанага сказа. 2. Кампаненты складанага сказа.	2				2	1, 2, 2д, 3д, 9д, 10д	
10.5.2.	1. Праблема класіфікацыі складаных сказаў у лінгвістычнай літаратуры. 2. Канструкцыі з прыметамі простага і складанага сказа.			2			1, 2, 2д, 3д, 9д, 10д	Праверка самастойна падрыхтаванага канспекта, даклада.
10.5.3.	1. Складаназлучаны сказ. Аспекты даследавання. 2. Праблема класіфікацыі складаназлучаных сказаў.	2				2	1, 2, 2д, 3д, 9д, 10д	
10.5.4.	1. Складаназлучаныя сказы са спалучальнымі злучнікамі. 2. Складаназлучаныя сказы з супастаўляльнымі злучнікамі. 3. Праблема вызначэння адносін паміж часткамі. 4. Складаназлучаныя сказы з пералічальна-размеркавальнымі злучнікамі. 5. Складаназлучаныя сказы з далучальнымі злучнікамі. 6. Праблема вызначэння адносін паміж часткамі.	2				4	1, 2, 2д, 3д, 9д, 10д	

10.5.5.	1. Складаназалежны сказ. Аспекты даследавання. 2. Праблема класіфікацыі складаназалежных сказаў у лінгвістычнай літаратуры. 3. Праблема кваліфікацыі асобных тыпаў дадanych частак. 4. Віды адносін паміж галоўнай і даданай часткай складаназалежнага сказа. 5. Класіфікацыя складаназалежных сказаў у залежнасці ад адносін паміж галоўнай і даданай часткамі. 6. Праблема кваліфікацыі адносін.	2				2	1, 2, 2д, 3д, 9д, 10д	
10.5.6.	1. Складаназалежныя сказы з даданымі дзейнікавымі і дапаўняльнымі. 2. Складаназалежныя сказы з даданымі выказнікавымі і азначальнымі.		2				1, 2, 2д, 3д, 9д, 10д	Фронтальнае апытванне. Праверка выкананых заданняў
10.5.7.	1. Складаназалежныя сказы з даданымі акалічнаснымі (месца, часу, умовы, прычыны, мэты, уступкі (уступальнымі), спосабу дзеяння, меры і ступені, параўнальнымі), 2. Складаназалежныя сказы з даданымі даданымі выніку, 3. Складаназалежныя сказы з даданымі супастаўляльнымі, 4. Складаназалежныя сказы з даданымі даданымі далучальнымі часткамі.		2			2	1, 2, 2д, 3д, 9д, 10д	Праверка практыкавання, працы з мастацкім тэкстам.
10.5.8.	1. Сказы нерасчлянёнай структуры. Праблема вызначэння. 2. Сказы з апорным элементам – указальным (адносным) словам. 3. Сказы з апорным словам – назоўнікам ці дзеясловам. 4. Сказы расчлянёнай структуры. Праблема вызначэння. 5. Парадак размяшчэння частак складаназалежнага сказа. 6. Месца даданай часткі ў сказах з апорным элементам – указальным (адносным) словам. 7. Месца даданай часткі ў сказах з апорным элементам – дзеясловам ці назоўнікам.	2				2	1, 2, 2д, 3д, 9д, 10д	
10.5.9.	1. Месца даданай часткі ў сказах з апорным элементам – прэдыкатыўным словазлучэннем. 2. Складаназалежныя сказы з сінкрэтызмам значэнняў.	2					1, 2, 2д, 3д, 9д, 10д	
10.5.10.	1. Складаназалежныя сказы з некалькімі даданымі часткамі. 2. Сузалежнае і паслядоўнае падпарадкаванне дадanych частак. 3. Разнавіднасці сузалежнага падпарадкавання (аднароднае і неаднароднае падпарадкаванне частак).		2			2	1, 2, 2д, 3д, 9д, 10д	Праверка практыкавання, працы з мастацкім тэкстам.

10.5.11.	1. Змешанае падпарадкаванне даданных частак.		2				1, 2, 2д, 3д, 9д, 10д	Праверка выкананых практыкаванняў,
	Усяго гадзін у 7 семестры:	12	8	2		16		
10.5.12.	1. Складаныя злучнікавыя сказы прамежкавага, або пераходнага, тыпу.		2			2	1, 2, 2д, 3д, 9д, 10д	Фронтальнае апытванне. Праверка выкананых заданняў
10.5.13.	1. Бяззлучнікавы складаны сказ. Аспекты даследавання. 2. Праблема класіфікацыі бяззлучнікавага складанага сказа.	2				2	1, 2, 2д, 3д, 9д, 10д	
10.5.14.	1. Бяззлучнікавыя складаныя сказы са спалучальнымі часткамі. 2. Сказы са значэннем адначасовасці з'яў, падзей. 3. Сказы са значэннем паслядоўнасці з'яў, падзей.		2			2	1, 2, 2д, 3д, 9д, 10д	Праверка выкананых практыкаванняў.
10.5.15.	1. Бяззлучнікавыя складаныя сказы з супастаўляльнымі часткамі. 2. Бяззлучнікавыя сказы з уласна супастаўляльнымі, супраціўнымі, параўнальна-супастаўляльнымі і адносінамі неадпаведнасці. 3. Праблема адрознення.		2			2	1, 2, 2д, 3д, 9д, 10д	Фронтальнае апытванне. Праверка выкананых заданняў
10.5.16.	1. Бяззлучнікавыя сказы з дзейнікавымі часткамі. 2. Бяззлучнікавыя складаныя сказы з выказнікавымі часткамі.		2			2	1, 2, 2д, 3д, 9д, 10д	Індывідуальнае апытванне. Праверка выкананых практычных заданняў.
10.5.17.	3. Бяззлучнікавыя складаныя сказы з азначальнымі часткамі. 4. Бяззлучнікавыя складаныя сказы з дапаўняльнымі часткамі.				2		1, 2, 2д, 3д, 9д, 10д	Праверка задання да КСР
10.5.18.	1. Бяззлучнікавыя сказы з акалічнаснымі адносінамі (прычынна-выніковымі, умоўна-выніковымі і спосабу дзеяння, адносінамі мэты, уступальнымі і часавымі адносінамі). Праблема дыферэнцыяцыі.		2			2	1, 2, 2д, 3д, 9д, 10д	Фронтальнае апытванне. Праверка выкананых заданняў
10.5.19.	1. Бяззлучнікавыя складаныя сказы з далучальнымі часткамі. 2. Бяззлучнікавыя складаныя сказы з рознымі часткамі.	2					1, 2, 2д, 3д, 9д, 10д	
10.5.20.	1. Складаны сказ з рознымі відамі сувязі. 2. Вылучэнне структурных частак паводле актуальнага члянэння сказа.		2				1, 2, 2д, 3д, 9д, 10д	Праверка выкананых практычных заданняў, працыя з мастацкімі

								тэкстамі.
10.5.21.	1. Разнавіднасці складаных сказаў з рознымі відамі сувязі. 2. Сродкі сувязі частак у сказах гэтага тыпу.	2			2	1, 2, 2д, 3д, 9д, 10д		Праверка выкананых заданняў.
10.6.	Камунікацыйны аспект сказа	2			2			
10.6.1.	1. Сказ як адзінка камунікацыі. Актуальнае чляненне выказвання. 2. 3 гісторыі распрацоўкі пытання.	2			2	1, 2, 9д		
10.7.	Сінтаксіс тэксту	2	4		4			
10.7.1.	1. Паняцце пра тэкст. Розныя падыходы да вызначэння паняцця. Праблема класіфікацыі тэкстаў.	2				1, 2, 9д		
10.7.2.	1. Праблема тыпалогіі перыядаў у лінгвістычнай літаратуры. 2. Складанае сінтаксічнае цэлае і абзац.	2			2	1, 2, 9д		Праверка выкананых заданняў.
10.7.3.	1. Паслядоўная, паралельная і змешаная сувязь сказаў у складаным сінтаксічным цэлым. 2. Сродкі сувязі (аб'яднання) сказаў у звышфразавых адзінствах.	2			2	1, 2, 9д		Індывідуальнае апытванне. Праверка выкананых практычных заданняў.
10.8.	Спосабы перадачы чужаслоўя		4					
10.8.1.	1. Аспекты даследавання чужой мовы. 2. Простая мова, яе лексіка-граматычныя асаблівасці.	2				1, 2, 3д, 9д, 10д		
10.8.2.	1. Ускосная мова, яе лексіка-граматычныя асаблівасці. 2. Няўласна-простая мова, яе адрозненне ад іншых спосабаў перадачы чужаслоўя.	2				1, 2, 3д, 9д, 10д		
11.	Пунктуацыя		4		2	6		
11.1.	1. 3 гісторыі вывучэння пунктуацыі. 2. Станаўленне і развіццё беларускай пунктуацыі.	2			4	1, 2, 5д, 9д, 10д		Індывідуальнае апытванне.
11.2.	1. Аспекты даследавання пунктуацыі ў беларускай мове. 2. Розныя падыходы да вызначэння асноў пунктуацыі.	2			2	1, 2, 5д, 9д, 10д		Франтальнае апытванне. Праверка выкананых заданняў.
11.3.	1. Праблема класіфікацыі знакаў прыпынку. 2. Розныя падыходы да падзелу знакаў прыпынку.				2	1, 2, 5д, 9д, 10д		Праверка самастойна падрыхтаванага канспекта.
	Усяго гадзін у 8 семестры:	8	26		4	26		Залік
	Усяго: 458	76	164	12	18	188		

**Вучэбна-метадычная карта вучэбнай дысцыпліны
(завочная форма атрымання вышэйшай адукацыі)**

№ раздзела, тэмы	Назва раздзела, тэмы	Колькасць аўдыторных гадзін		Літаратура	Форма кантролю ведаў
		Лекцыі	Практычныя заняткі		
АКТУАЛЬНЫЯ ПРАБЛЕМЫ БЕЛАРУСКАЙ МОВЫ (1 КУРС)		8	16		
1. Уводзіны		2	-		
1.1	1. Мэта і задачы курса. 2. Сувязь з іншымі лінгвістычнымі дысцыплінамі	2		1, 2, 4д, 9д	
2. Лексікалогія. Дыскусійныя пытанні		4	10		
2.2.	1. Праблема азначэння слова. 2. Праблема лексічнага значэння слова. 3. Праблема мнагазначнасці слова. 4. Пытанні аб упарадкаванні тыпаў лексічных значэнняў мнагазначнага слова.		2	1, 2, 4д, 6д, 9д	Фронтальнае апытванне
2.3.	1. Сістэмна-семасіялагічная характарыстыка лексікі. 2. Праблема сістэмнай арганізацыі мовы ў сучаснай лінгвістыцы.	2		1, 2, 4д, 6д, 9д	
2.5.	1. Асноўныя тыпы слоўных апазіцый па семемах і лексемах. 2. Асобныя слоўныя апазіцыі ў межах лексіка-семантычных катэгорый.		2	1, 2, 4д, 6д, 9д	Праверка выкананых практыкаванняў
2.6.	1. Амонімы, якія паявіліся ў выніку выпадковага супадзення спрадвечна розных слоў. 2. Словаўтваральныя амонімы.		2	1, 2, 4д, 6д, 9д	Праверка выкананых практыкаванняў
2.7.	1. Семантычныя (гамагенныя амонімы). 2. Аманімія па дэнатату. Аманімія па сігніфікату.		2	1, 2, 4д, 6д, 9д	Праверка выкананых практыкаванняў
Усяго гадзін у 1 семестры		4	8		–
2.13.	1. Класы слоў як з’ява лексічнай парадыгматыкі. 2. Паняцце класа слоў у лінгвістычнай літаратуры.	2		1, 2	

2.14.	1. Тыпалогія класаў. 2. Прадметна-тэматычныя групы слоў (ПТГ). 3. Лексіка-семантычныя групы (ЛСГ). 4. Семантычныя палі		2	1, 2	Праверка практыкаванняў	выкананых
4.	Лексікаграфія. Дыскусійныя пытанні	2	2			
4.1.	1. Лексікаграфія як раздзел мовазнаўства. 2. Змест лексікаграфіі, прадмет вывучэння. 3. Стан, праблемы і кірункі сучаснай беларускай лексікаграфіі. 4. Даследаванні ў галіне гісторыі беларускай лексікаграфіі.	2		1, 2, 4д, 6д, 8д, 9д		
4.3.	1. Аналіз слоўнікаў розных тыпаў (аднамоўных, двухмоўных, шматмоўных).		2	2, 8д, 9д	Ушчыльненае Праверка практыкаванняў.	апытванне. выкананых
5.	Фанетыка. Фаналогія. Дыскусійныя пытанні	-	2			
5.3.	1. Фаналагічная характарыстыка гукаў у залежнасці ад пазіцый у слове. 2. Фаналагічная характарыстыка галосных гукаў у залежнасці ад пазіцый у слове. 3. Фаналагічная характарыстыка зычных гукаў у залежнасці ад пазіцыі ў слове.		2	1, 2, 1д, 4д, 6д, 8д, 9д	Індывідуальнае Праверка практыкаванняў	апытванне. выкананых
6.	Арфаграфія. Дыскусійныя пытанні		2			
6.2.	1. Цяжкія выпадкі напісання. Перадача акання на пісьме. Правапіс а, о, э ў складаных словах. 2. Перадача якання на пісьме. Правапіс е, ё, я ў складаных словах. 3. Правапіс у і ў у словах іншамоўнага паходжання. 4. Правапіс складаных слоў. 5. Правапіс прыслоўяў і спалучэнняў, блізкіх да прыслоўяў.		2	2, 5д, 6д	Праверка практыкаванняў	выкананых
<i>Усяго гадзін у 2 семестры</i>		4	8		Залік	
АКТУАЛЬНЫЯ ПРАБЛЕМЫ БЕЛАРУСКАЙ МОВЫ (2 КУРС)		2	6			
<i>Усяго гадзін у 3 семестры</i>		-	-		Залік	
7.	Марфеміка. Дыскусійныя пытанні	-	2			
7.2.	1. Асноўныя паняцці марфемікі. 2. Паняцце марфемы, аламарфемы, морфа, аламорфа ў навуковай літаратуры. 3. Праблема тыпалогіі марфем. 4. Розныя падыходы да тыпаў марфем		2	1, 2, 4д, 7д, 8д, 9д	Фронтальнае Праверка практыкаванняў.	апытванне. выкананых
8.	Словаўтварэнне. Дыскусійныя пытанні	-	2			

8.3.	1. Словаўтваральная пара, словаўтваральны ланцужок, словаўтваральная парадыгма, словаўтваральны рад, словаўтваральнае гняздо.		2	1, 2, 4д, 7д, 8д, 9д	Праверка практыкаванняў	выкананых
9.	Граматыка. Марфалогія. Дыскусійныя пытанні	2	2			
9.2.	Сістэма часцін мовы ў беларускай мове	2	-			
9.2.1.	1. Крытэрыі падзелу слоў на лексіка-граматычныя разрады. 2. Дыскусійныя пытанні класіфікацыі часцін мовы ў навуковай літаратуры.	2		1, 2, 1д, 4д, 7д, 8д, 9д		
9.3.	Назоўнік	-	2			
9.3.11.	1. Скланенне асабовых імёнаў, прозвішчаў і геаграфічных назваў. 2. Стан распрацоўкі пытання ў лінгвістычнай літаратуры.		2	1, 2, 1д, 4д, 7д, 8д, 9д	Праверка практыкаванняў	выкананых
	<i>Усяго гадзін у 4 семестры</i>	2	6			–
АКТУАЛЬНЫЯ ПРАБЛЕМЫ БЕЛАРУСКАЙ МОВЫ (3 КУРС)		4	6			
	<i>Усяго гадзін у 5 семестры</i>	-	-			Экзамен
10.	Сінтаксіс. Пунктуацыя. Дыскусійныя пытанні	14	24			
10.3.	Просты сказ	2	6			
10.3.1.	1. Просты сказ як адзінка сінтаксісу. Аспекты вывучэння сказа. 2. Мадэль сказа і сінтаксічныя пазіцыі. Паняцце прэдыкатыўнасці як асноўнай прыметы сказа. 3. Вербацэнтрычная тэорыя сказа. 4. Прэдыкатыўная аснова двухсастаўнага сказа. Праблема каардынацыі дзейніка і выказніка.	2		1, 2, 2д, 3д, 9д, 10д		
10.3.5.	1. Безасабовыя сказы. Пытанне пра асобу дзеясловаў-выказнікаў. 2. Сінтаксічная функцыя інфінітыва. Давальны суб'екта ў безасабовых сказах. 3. Кваліфікацыя асобных тыпаў безасабовых сказаў.		2	1, 2, 2д, 3д, 9д, 10д	Праверка практыкаванняў і працы з мастацкімі тэкстамі.	выканання
10.3.6.	1. Інфінітыўныя сказы. Месца інфінітыўных сказаў у сістэме простага сказа. Кваліфікацыя асобных тыпаў інфінітыўных сказаў.		2	1, 2, 2д, 3д, 9д, 10д	Індывідуальнае Праверка практычных заданняў.	апытванне. выкананых
10.3.7.	1. Намінатыўныя сказы. Класіфікацыя намінатыўных сказаў. Сінтаксічная функцыя галоўнага члена намінатыўных сказаў. 2. Лінгвістычны статус вакатыўных сказаў. 3. Месца генітыўных сказаў у сістэме простага сказа. Тыпы генітыўных сказаў.		2	1, 2, 2д, 3д, 9д, 10д	Праверка практыкаванняў.	выкананых
10.4.	Ускладнены просты сказ	2	-			

10.4.1.	1. Пытанне аб кампанентах ускладнення простага сказа. 2. Праблема класіфікацыі адасобленых членаў. 3. Пытанне пра сінтаксічную сувязь адасобленых членаў у сказе.	2		1, 2, 2д, 3д, 9д, 10д	
	Усяго гадзін у 6 семестры	4	6		–
АКТУАЛЬНЫЯ ПРАБЛЕМЫ БЕЛАРУСКАЙ МОВЫ (4 КУРС)		4	8		
	Усяго гадзін у 7 семестры	-	-		Залік
10.5.	Складаны сказ	6	14		
10.5.3.	1. Складаназлучаны сказ. Аспекты даследавання. 2. Праблема класіфікацыі складаназлучаных сказаў.	2		1, 2, 2д, 3д, 9д, 10д	
10.5.5.	1. Складаназалежны сказ. Аспекты даследавання. 2. Праблема класіфікацыі складаназалежных сказаў у лінгвістычнай літаратуры. 3. Праблема кваліфікацыі асобных тыпаў даданых частак. 4. Віды адносін паміж галоўнай і даданай часткай складаназалежнага сказа. 5. Класіфікацыя складаназалежных сказаў у залежнасці ад адносін паміж галоўнай і даданай часткамі. 6. Праблема кваліфікацыі адносін.	2		1, 2, 2д, 3д, 9д, 10д	
10.5.6.	1. Складаназалежныя сказы з даданымі дзейнікавымі і дапаўняльнымі. 2. Складаназалежныя сказы з даданымі выказнікавымі і азначальнымі.		2	1, 2, 2д, 3д, 9д, 10д	Фронтальнае апытванне. Праверка выкананых заданняў
10.5.7.	1. Складаназалежныя сказы з даданымі акалічнаснымі (месца, часу, умовы, прычыны, мэты, уступкі (уступальнымі), спосабу дзеяння, меры і ступені, параўнальнымі), 2. Складаназалежныя сказы з даданымі даданымі выніку, 3. Складаназалежныя сказы з даданымі супастаўляльнымі, 4. Складаназалежныя сказы з даданымі даданымі далучальнымі часткамі.		2	1, 2, 2д, 3д, 9д, 10д	Праверка практыкавання, працы з мастацкім тэкстам.
10.5.10.	1. Складаназалежныя сказы з некалькімі даданымі часткамі. 2. Сузалежнае і паслядоўнае падпарадкаванне даданых частак. 3. Разнавіднасці сузалежнага падпарадкавання (аднароднае і неаднароднае падпарадкаванне частак).		2	1, 2, 2д, 3д, 9д, 10д	Праверка практыкавання, працы з мастацкім тэкстам.
10.5.11.	1. Змешанае падпарадкаванне даданых частак.		2	1, 2, 2д, 3д, 9д, 10д	Праверка выкананых практыкаванняў,
	Усяго гадзін у 8 семестры:	4	8		–
АКТУАЛЬНЫЯ ПРАБЛЕМЫ БЕЛАРУСКАЙ МОВЫ (5 КУРС)		6	10		

10.5.13.	1. Бязлучнікавы складаны сказ. Аспекты даследавання. 2. Праблема класіфікацыі бязлучнікавага складанага сказа.	2		1, 2, 2д, 3д, 9д, 10д	
10.5.15.	1. Бязлучнікавыя складаныя сказы з супастаўляльнымі часткамі. 2. Бязлучнікавыя сказы з уласна супастаўляльнымі, супраціўнымі, параўнальна-супастаўляльнымі і адносінамі неадпаведнасці. 3. Праблема адрознення.		2	1, 2, 2д, 3д, 9д, 10д	Фронтальнае апытванне. Праверка выкананых заданняў
10.5.20.	1. Складаны сказ з рознымі відамі сувязі. 2. Вылучэнне структурных частак паводле актуальнага членення сказа.		2	1, 2, 2д, 3д, 9д, 10д	Праверка выкананых практычных заданняў, працыя з мастацкімі тэкстамі.
10.5.21.	1. Разнавіднасці складаных сказаў з рознымі відамі сувязі. 2. Сродкі сувязі частак у сказах гэтага тыпу.		2	1, 2, 2д, 3д, 9д, 10д	Праверка выкананых заданняў.
10.6.	Камунікацыйны аспект сказа	2			
10.6.1.	1. Сказ як адзінка камунікацыі. Актуальнае члененне выказвання. 2. З гісторыі распрацоўкі пытання.	2		1, 2, 9д	
	Усяго гадзін у 9 семестры	4	6		–
10.7.	Сінтаксіс тэксту	2	2		
10.7.1.	1. Паняцце пра тэкст. Розныя падыходы да вызначэння паняцця. Праблема класіфікацыі тэкстаў.	2		1, 2, 9д	
10.7.3.	1. Паслядоўная, паралельная і змешаная сувязь сказаў у складаным сінтаксічным цэлым. 2. Сродкі сувязі (аб'яднання) сказаў у звышфразавых адзінствах.		2	1, 2, 9д	Індывідуальнае апытванне. Праверка выкананых практычных заданняў.
11.	Пунктуацыя		2		
11.2.	1. Аспекты даследавання пунктуацыі ў беларускай мове. 2. Розныя падыходы да вызначэння асноў пунктуацыі.		2	1, 2, 5д, 9д, 10д	Фронтальнае апытванне. Праверка выкананых заданняў.
	Усяго гадзін у 10 семестры:	2	4		Залік
	Усяго	24	46		

ІНФАРМАЦЫЙНА-МЕТАДЫЧНАЯ ЧАСТКА

ЛІТАРАТУРА

Асноўная літаратура

1. Актуальныя праблемы беларускай мовы [Электронны рэсурс] : вучэб.-метад. комплекс / склад.: Н. П. Лобань [і інш.] // Репозиторий БГПУ. – Рэжым доступу: <https://elib.bspu.by/handle/doc/6315>. – Дата доступу: 30.05.2020.
2. Сучасная беларуская літаратурная мова : вучэб. дапам. для студэнтаў устаноў выш. адукацыі па філал. спецыяльнасцях / Д. В. Дзятко [і інш.] ; пад рэд. Д. В. Дзятко. – Мінск : Выш. шк., 2017. – 588 с.

Дадатковая літаратура (д)

1. Кароткая граматыка беларускай мовы : у 2 ч. / навук. рэд. А. А. Лукашанец. – Мінск : Беларус. навука, 2007. – Ч. 1 : Фаналогія. Марфаналогія. Марфалогія. – 351 с.
2. Кароткая граматыка беларускай мовы : у 2 ч. / навук. рэд. А. А. Лукашанец. – Мінск : Беларус. навука, 2007. – Ч. 2 : Сінтаксіс. – 240 с.
3. Маршэўская, В. В. Сучасная беларуская мова: сінтаксіс : дапаможнік / В. В. Маршэўская. – Гродна : Гродзен. дзярж. ун-т, 2008. – 257 с.
4. Плотнікаў, Б. А. Беларуская мова. Лінгвістычны кампендыум / Б. А. Плотнікаў, Л. А. Антанюк. – Мінск : Інтэрпрэсэрвіс : Кн. дом, 2003. – 672 с.
5. Правілы беларускай арфаграфіі і пунктуацыі. – Мінск : Нац. цэнтр прававой інфарм. Рэсп. Беларусь, 2008. – 144 с.
6. Сучасная беларуская літаратурная мова. Лексікалогія. Фанетыка. Арфаграфія : вучэб. дапам. / М. Ц. Кавалёва [і інш.]. – 3-е выд. – Мінск : Выш. шк., 1993. – 206 с.
7. Сучасная беларуская літаратурная мова. Марфалогія : вучэб. дапам. / Н. В. Гаўрош [і інш.] ; пад рэд. М. С. Яўневіча. – Мінск : Выд. У. М. Скакун, 1997. – 288 с.
8. Сучасная беларуская літаратурная мова: практычныя заняткі : вучэб. дапам. / Н. В. Гаўрош [і інш.]. – 3-е выд., дапрац. і дап. – Мінск : Выш. шк., 1995. – 287 с.
9. Энцыклапедыя для школьнікаў і студэнтаў : у 12 т. / рэдкал.: У. У. Андрыевіч (гал. рэд.) [і інш.]. – Мінск : Беларус. Энцыкл., 2017. – Т. 7 : Беларуская мова. – 495 с.
10. Яўневіч, М. С. Сінтаксіс сучаснай беларускай мовы : падруч. для студэнтаў / М. С. Яўневіч, П. У. Сцяцко. – Мінск : Аверсэв, 2006. – 286 с.

Метадычныя рэкамендацыі па арганізацыі і выкананні самастойнай работы па вучэбнай дысцыпліне “Актуальныя праблемы беларускай мовы”

Адной з галоўных задач, жія стаяць перад вышэйшай школай, з’яўляецца павышэнне якасці падрыхтоўкі будучых спецыялістаў. Будучы выпускнік павінен не толькі атрымліваць веды па прадметах, якія прадугледжаны вучэбнымі праграмамі, авалодаць уменнямі і навыкамі выкарыстання гэтых ведаў, метадамі даследчай работы, але і ўмець самастойна набыць новыя навуковыя звесткі.

Сістэматычна арганізаваная самастойная работа студэнтаў з’яўляецца асноўным сродкам падрыхтоўкі да самастойнай дзейнасці, а змест, метады і формы выступаюць у ролі фактараў, якія ўплываюць на даную падрыхтоўку.

Арганізацыя самастойнай работы студэнтаў дзённага аддзялення накіравана на вырашэнне наступных задач:

- паўтарэнне, замацаванне і абагульненне раней атрыманых ведаў;
- удасканаленне прадметных навыкаў, фарміраванне даследчых уменняў і навыкаў;
- актывізацыя вучэбнай і навукова-даследчыцкай дзейнасці студэнтаў;
- фарміраванне гатоўнасці студэнтаў да самаадукацыі.

Крыніцай інфармацыі пры выкананні студэнтамі самастойнай работы могуць выступаць: канспект; друкаваныя матэрыялы; падручнікі і слоўнікі; матэрыялы на электронных носбітах.

План самастойнай работы прадугледжвае: форму работы, змест (аб’ём) работы, тэрмін выканання, віды кантролю.

У залежнасці ад месца і часу правядзення самастойнай працы, характару кіраўніцтва ёю з боку выкладчыка і спосабу кантролю за яе вынікамі падзяляецца на наступныя віды:

- самастойную працу падчас асноўных аўдыторных заняткаў (лекцый, семінараў);
- самастойную працу пад кантролем выкладчыка ў форме планавых кансультацый, творчых кантактаў, залікаў і экзаменаў;
- пазааўдыторную самастойную працу пры выкананні студэнтамі дамашніх заданняў навучальнага і творчага характару.

Самастойнасць пералічаных вышэй відаў прац досыць умоўная, і ў рэальным адукацыйным працэсе гэтыя віды перасякаюцца адзін з адным.

Самастойная праца студэнтаў дзённай формы атрымання адукацыі дастаткова разнастайная, яна можа прадугледжваць:

- выкананне самастойных прац;
- выкананне кантрольных прац, складанне схем, табліц;
- працу з даведачнай, метадычнай і навуковай літаратурай па мовазнаўстве;
- абарону выкананых прац;
- падрыхтоўку да дыскусій, канферэнцый;
- падрыхтоўку да тэсціравання і інш.

Асноўныя віды заданняў для самастойнай працы:

- вывучэнне навуковых і вучэбных тэкстаў (падручнікі, першакрыніцы, дадатковая літаратура);
- складанне плану тэксту;
- графічнае адлюстраванне структуры тэксту;
- канспектаванне тэксту;
- выпіскі з тэксту;
- праца са слоўнікамі, даведнікамі; азнаямленне з нарматыўнымі дакументамі;
- вучэбна-даследчыцкая дзейнасць;
- выкарыстанне аўдыя- і відэазапісаў.

Для замацавання і сістэматызацыі ведаў, набытых студэнтамі самастойна, выкарыстоўваюцца наступныя віды дзейнасці:

- праца з канспектам лекцыі (апрацоўка тэксту), паўторная работа над вучэбным матэрыялам (з падручнікаў, першакрыніц, дадатковай літаратуры і інш.);
- складанне планаў і тэзісаў адказаў;
- складанне табліц для сістэматызацыі навучальнага матэрыялу;
- вывучэнне нарматыўных матэрыялаў;
- адказы на кантрольныя пытанні;
- падрыхтоўка паведамленняў да выступлення на семінары, канферэнцыі;
- падрыхтоўка рэфератаў, дакладаў;
- складанне бібліяграфіі і інш.;

Для фарміравання ўменняў выкарыстоўваюцца наступныя віды дзейнасці:

- выкананне практыкаванняў па ўзоры;
- рашэнне варыянтных заданняў і практыкаванняў;
- выкананне схем, табліц і пад.;
- рэфлексійны аналіз прафесійных уменняў з выкарыстаннем аўдыя- і відэатэхнікі і інш.

Віды заданняў для самастойнай працы, іх змест і характар могуць мець варыятыўны і дыферэнцыяваны характар, улічваючы спецыфіку матэрыялу, які выносіцца на самастойнае вывучэнне.

Сярод канкрэтных відаў самастойнай работы рэкамендуецца выкарыстоўваць наступныя:

а) самастойная работа па ўзоры (перанос вядомага спосабу ў аналагічную сітуацыю). Пазнаваўчая дзейнасць студэнтаў пры выкананні гэтых заданняў выяўляецца ў асэнсаванні, запамінанні і ўзнаўленні вучэбнага матэрыялу і прымяненні яго па ўзоры. Яе асноўная мэта – замацаванне ведаў, фарміраванне ўменняў і навыкаў.

б) рэканструктыўна-варыятыўная самастойная работа (перанос вядомага спосабу з некаторай мадыфікацыяй у незнаёмую сітуацыю). На гэтым узроўні студэнт прымяняе вядомы спосаб, адаптуючы яго да новай сітуацыі.

в) эўрыстычная самастойная работа (перанос вядомых спосабаў у нестандартную сітуацыю). Пры гэтым студэнт самастойна выбірае, якія рысы

ён можа вылучыць, у якой паслядоўнасці іх падаць і на якія акцэнтаваць асаблівую ўвагу. Дзякуючы гэтаму, самастойная работа набывае даследчы характар.

Для правядзення кантролю самастойнай працы студэнтаў выкарыстоўваюцца:

- праверка індывидуальных заданняў;
- семінарскія заняткі;
- калёквіумы;
- канферэнцыі;
- залікі па тэмах / раздзелах;
- тэсціраванне;
- кантрольныя работы;
- вусны і пісьмовы экзамены.

Для кантролю эфектыўнасці арганізацыі самастойнай працы студэнтаў можна праводзіць анкетаванне, падчас якога выяўляецца карыснасць тых ці іншых відаў і арганізацыйных формаў самастойных прац, правільнасць і своєчасовасць іх уключэння ў навучальны працэс, дастатковасць метадычнага забеспячэння, адпаведнасць запланаванага часу на іх выкананне і г. д.

Крытэрыямі адзнакі вынікаў самастойнай працы студэнта могуць з'яўляцца:

- узровень засваення студэнтам вучэбнага матэрыялу;
- уменне студэнта выкарыстоўваць тэарэтычныя веды пры выкананні практычных задач;
- абгрунтаванасць і выразнасць выкладу адказу;
- афармленне матэрыялу ў адпаведнасці з патрабаваннямі стандартаў;
- сфарміраваныя ўменні і навыкі ў адпаведнасці з мэтамі і задачамі вывучэння дысцыпліны.

Самастойная работа студэнтаў можа быць паспяховай толькі ў выпадку яе правільнай арганізацыі, неабходнага метадычнага суправаджэння, дзейснага кантролю, абавязковай сістэматызацыі, а пры неабходнасці і карэкціроўкі ведаў, атрыманых студэнтамі самастойна.

Важным змястоўным элементам самастойнай работы з'яўляецца работа студэнтаў над памылкамі, дапушчанымі пры выкананні запланаванай работы. Выкладчык толькі падкрэслівае словы і выразы, у якіх назіраецца памылковае напісанне ці ўжыванне, даючы студэнту магчымасць разабрацца з імі самастойна, г.зн. зрабіць гэтыя недахопы аб'ектамі свядомай мэтанакіраванай работы.

**ПРЫКЛАДНЫ ПЕРАЛІК ЗАДАННЯЎ КІРУЕМАЙ САМАСТОЙНАЙ
РАБОТЫ ПА ВУЧЭБНАЙ ДЫСЦЫПЛІНЕ
“АКТУАЛЬНЫЯ ПРАБЛЕМЫ БЕЛАРУСКАЙ МОВЫ”**

I КУРС (1-2 семестры)

Тэма 1.3. Навуковыя дасягненні вядомых беларускіх лінгвістаў.

Заданне

I узровень

Заканспектаваць з кнігі “Беларуская мова: энцыклапедыя” (Мінск, 1994) адзін энцыклапедычны артыкул пра вядомага беларускага даследчыка і яго навуковую спадчыну (І. І. Насовіч, Я. Ф. Карскі, Б. А. Тарашкевіч, М. В. Бірыла, М.Г. Булахаў, І.Я. Лепешаў, Ф. М. Янкоўскі, М.С. Яўневіч, А.І. Яновіч, Л.М. Шакун і інш.)

II узровень

Падрыхтаваць даклад пра вядомага беларускага даследчыка і яго навуковую спадчыну (І. І. Насовіч, Я. Ф. Карскі, Б. А. Тарашкевіч, М. В. Бірыла, М.Г. Булахаў, І.Я. Лепешаў, Ф. М. Янкоўскі, М.С. Яўневіч, А.І. Яновіч, Л.М. Шакун і інш.).

III узровень

Падрыхтаваць прэзентацыю “Вядомыя беларускія мовазнаўцы і іх навуковая спадчына” (І. І. Насовіч, Я. Ф. Карскі, Б. А. Тарашкевіч, М. В. Бірыла, М.Г. Булахаў, І.Я. Лепешаў, Ф. М. Янкоўскі, М.С. Яўневіч, А.І. Яновіч, Л.М. Шакун і інш.).

Тэма 2.11. Праблема азначэння сінонімаў у лінгвістычнай літаратуры.
Крыніцы сінонімаў у беларускай мове.

Заданне

I узровень

Выканаць пісьмова практыкаванні № 168, № 169 // “Сучасная беларуская мова: практ. заняткі” / Л. І. Бурак, В. П. Красней, У. М. Лазоўскі (Мінск, 1989).

II узровень

Заканспектаваць са “Слоўніка сінонімаў і блізказначных слоў” / М. К. Клышка (Мінск, 2005), кнігі “Лексікалогія сучаснай беларускай літаратурнай мовы” / Пад рэд. А. Я. Баханькова (Мінск, 1994) пра азначэнне сінонімаў у лінгвістыцы і крыніцы сінонімаў.

III узровень

Падрыхтаваць прэзентацыю “Азначэнне сінонімаў у лінгвістычнай літаратуры”.

Тэма 2.16. Роля народных гаворак ва ўзбагачэнні лексікі беларускай літаратурнай мовы.

Заданне

I узровень

Заканспектаваць з кнігі “Лексікалогія сучаснай беларускай літаратурнай

мовы” / Пад рэд. А. Я. Баханькова (Мінск, 1994) § 1 раздзела IV (с. 100-109).

II узровень

Падрыхтаваць даклад “Роля народных гаворак ва ўзбагачэнні лексікі беларускай літаратурнай мовы”.

III узровень

Падрыхтаваць прэзентацыю “Роля народных гаворак ва ўзбагачэнні лексікі беларускай літаратурнай мовы”.

Тэма 2.21. Сістэма функцыянальных стыляў беларускай мовы

Заданне

I узровень

Заканспектаваць з кнігі “Сучасная беларуская літаратурная мова: вучэб. дапам.” / Д. В. Дзятко [і інш.]; пад рэд. Д. В. Дзятко (Мінск, 2017) раздзел 1.8. “Функцыянальна-стылявая дыферэнцыяцыя беларускай літаратурнай мовы” (с. 23-25).

II узровень

Падрыхтаваць даклад “Сістэма функцыянальных стыляў беларускай мовы”.

III узровень

Падрыхтаваць прэзентацыю “Сістэма функцыянальных стыляў беларускай мовы”, тэарэтычны матэрыял праілюстраваць уласна падабранымі прыкладамі.

II КУРС (3-4 семестры)

Тэма 9.1.2. З гісторыі вывучэння марфалогіі.

Заданне

I узровень

Заканспектаваць з кнігі “Беларуская мова: энцыклапедыя” (Мінск, 1994) энцыклапедычны артыкул марфалогію.

II узровень

Выкарыстоўваючы матэрыял першага ўзроўню і дадатковую літаратуру падрыхтываць даклад “З гісторыі вывучэння марфалогіі”

III узровень

Падрыхтаваць прэзентацыю “З гісторыі вывучэння марфалогіі”.

Тэма 9.3.12. Ад’ектыўнае скланенне назоўнікаў, яго асаблівасці.

Заданне

I узровень

Заканспектаваць з кнігі П. П. Шуба “Сучасная беларуская мова. Марфаналягія. Марфалогія” (Мінск, 1987) § 41 “Ад’ектыўнае скланенне”.

II узровень

Выпісаць з “Граматычнага слоўніка назоўніка” / Г. У. Арашонкава [і інш.], навук. рэд. В.П. Русак (Мінск, 2013) 20-30 назоўнікаў, што адносяцца да ад’ектыўнага тыпу скланення.

III узровень

Выкарыстоўваючы матэрыял I і II узроўняў падрыхтаваць прэзентацыю

“Ад’ектыўнае скланенне назоўнікаў”.

Тэма 9.4.3. Пытанне пра разрады прыметніка ў лінгвістычнай літаратуры.

Заданне

I узровень

Заканспектаваць з кнігі “Кароткая граматыка беларускай мовы. У 2 ч. Ч. 1. Фаналогія. Марфаналогія. Марфалогія” / навук. рэд. А. А. Лукашанец (Мінск, 2007) матэрыял пра разрады прыметнікаў (с.236-239).

II узровень

Самастойна знайсці матэрыял і дапоўніць канспект пра разрады прыметнікаў.

III узровень

Падрыхтаваць лінгвістычны праект “Пытанне пра разрады прыметнікаў у лінгвістычнай літаратуры”

Тэма 9.7.3. Пытанне пра катэгорыю стану ў лінгвістычнай літаратуры

Заданне

I узровень

Заканспектаваць з кнігі “Кароткая граматыка беларускай мовы. У 2 ч. Ч. 1. Фаналогія. Марфаналогія. Марфалогія” / навук. рэд. А. А. Лукашанец (Мінск, 2007) матэрыял пра катэгорыю стану дзеяслова (с.200-202).

II узровень

Выканаць пісьмова практыкаванне № 351, № 352, № 353 // “Сучасная беларуская мова: практ. заняткі” / Л. І. Бурак, В. П. Красней, У. М. Лазоўскі (Мінск, 1989).

III узровень

Падрыхтаваць даклад-прэзентацыю “Стан дзеяслова: з гісторыі пытання”.

Тэма 9.7.5. Дзеепрыметнік як гібрыдная дзеяслоўная форма.

Заданне

I узровень

Выканаць пісьмова практыкаванне № 372 // “Сучасная беларуская мова: практ. заняткі” / Л. І. Бурак, В. П. Красней, У. М. Лазоўскі (Мінск, 1989).

II узровень

Выканаць 6 заданне з лабараторнай працы № 26 у кнізе: Малажай, Г. М., Кананенка, Т. М. Лабараторныя працы па сучаснай беларускай мове / Г. М. Малажай, Т. М. Кананенка. - Мінск: Выш. шк., 1999.-С. 183.

III узровень

Падрыхтаваць даклад-прэзентацыю на тэму “Дзеепрыметнік як гібрыдная дзеяслоўная форма”.

Тэма 9.7.6. Дзеепрыслоўе як гібрыдная дзеяслоўная форма

Заданне

I узровень

Выканаць пісьмова практыкаванне № 376 // “Сучасная беларуская мова: практ. заняткі” / Л. І. Бурак, В. П. Красней, У. М. Лазоўскі (Мінск, 1989).

II узровень

Выканаць 6 заданне з лабараторнай працы № 26 у кнізе: Малажай, Г. М., Кананенка, Т. М. Лабараторныя працы па сучаснай беларускай мове / Г. М. Малажай, Т. М. Кананенка. - Мінск: Выш. шк., 1999.-С. 183.

III узровень

Падрыхтаваць даклад-прэзентацыю на тэму “Дзеепрыслоўе як гібрыдная дзеяслоўная форма”.

III КУРС (5-6 семестры)

Тэма 10.3.9. Няпоўныя і эліптычныя сказы. Лінгвістычная сутнасць няпоўных і эліптычных сказаў.

Заданне

I узровень

Заканспектаваць з кнігі “Сучасная беларуская літаратурная мова: вучэб. дапам.” / Д. В. Дзятко [і інш.]; пад рэд. Д. В. Дзятко (Мінск, 2017) падраздзел 14.3.6 “Няпоўныя сказы. Словы-сказы” (с. 388-391).

II узровень

Выканаць пісьмова практыкаванні № 447, № 448 // “Сучасная беларуская мова: практ. заняткі” / Л. І. Бурак, В. П. Красней, У. М. Лазоўскі (Мінск, 1989).

III узровень

З твораў мастацкай літаратуры выпісаць 10-15 няпоўных сказаў і 10-15 эліптычных сказаў. Абгрунтуйце пісьмова, чаму нельга лічыць няпоўнымі намінатыўныя, пэўна-, няпэўна і абагульнена-асабовыя сказы. Адзначце спецыфічную асаблівасць эліптычных сказаў. Пісьмова адкажыце, чаму такія сказы можна лічыць пераходнымі ад няпоўных двухсастаўных да поўных.

IV КУРС (7 -8 семестры)

Тэма 10.5.2. Праблема класіфікацыі складаных сказаў у лінгвістычнай літаратуры. Канструкцыі з прыметамі простага і складанага сказа.

Заданне

I узровень

Заканспектаваць з кнігі “Сучасная беларуская літаратурная мова: вучэб. дапам.” / Д. В. Дзятко [і інш.]; пад рэд. Д. В. Дзятко (Мінск, 2017) падраздзелы 14.4.1. – 14.4.2. (с. 426-432).

II узровень. Выканаць пісьмова практыкаванне № 552 // “Сучасная беларуская мова: практ. заняткі” / Л. І. Бурак, В. П. Красней, У. М. Лазоўскі (Мінск, 1989).

III узровень

Падрыхтаваць даклад-прэзентацыю на тэму “Праблема класіфікацыі складаных сказаў у лінгвістычнай літаратуры. Канструкцыі з прыметамі простага і складанага сказа”.

Тэма 10.5.17. Бяззлучнікавыя складаныя сказы з азначальнымі часткамі. Бяззлучнікавыя складаныя сказы з дапаўняльнымі часткамі.

Заданне

I узровень

Заканспектаваць з кнігі “Сучасная беларуская літаратурная мова: вучэб. дапам.” / Д. В. Дзятко [і інш.]; пад рэд. Д. В. Дзятко (Мінск, 2017) падраздзелы 14.4.9. (с. 472-474).

II узровень

З твораў мастацкай літаратуры выпісаць 5 бяззлучнікавых сказаў з азначальнымі часткамі і 5 бяззлучнікавых сказаў з дапаўняльнымі часткамі. Пабудаваць схемы гэтых сказаў.

III узровень

Падрыхтаваць прэзентацыю па тэме, падмацаваўшы тэарэтычны матэрыял сказамі з твораў мастацкай літаратуры і публіцыстыкі.

Тэма 11.3.. Праблема класіфікацыі знакаў прыпынку. Розныя падыходы да вызначэння асноў пунктуацыі.

Заданне

I узровень

Заканспектаваць з кнігі “Сучасная беларуская літаратурная мова: вучэб. дапам.” / Д. В. Дзятко [і інш.]; пад рэд. Д. В. Дзятко (Мінск, 2017) раздзел XV (с. 505-511).

II узровень

Карыстаючыся інтэрнэт-рэсурсамі, энцыклапедыяй “Беларуская мова” і інш., скласці бібліяграфічны спіс прац па тэме “Праблема класіфікацыі знакаў прыпынку. Розныя падыходы да вызначэння асноў пунктуацыі”.

III узровень

Падрыхтаваць даклад-прэзентацыю па тэме “Праблема класіфікацыі знакаў прыпынку. Розныя падыходы да вызначэння асноў пунктуацыі”.

ПАТРАБАВАННІ ДА ВЫКАНАННЯ САМАСТОЙНАЙ РАБОТЫ СТУДЭНТАЎ

№ п/п	Назва тэмы, раздзела	Колькасць гадзін на СРС	Заданне	Форма выканання
1.2.	Беларуская літаратурная мова на сучасным этапе.	2	Падрыхтаваць канспект артыкула П. А. Міхайлава “Беларуская мова ў свеце” // “Беларуская мова: энцыкл. для школьн. і студ.”, т. 7 (Мінск, 2017).	Канспект
2.2.	Тыпы лексічных значэнняў слова паводле функцыі, паводле лексічнай спалучальнасці.	2	Выканаць пісьмова практыкаванне № 155 // “Сучасная беларуская мова: практ. заняткі” / Л. І. Бурак, В. П. Красней, У. М. Лазоўскі (Мінск, 1989).	Практыкаванне
2.3.	Праблема сістэмнай арганізацыі мовы ў сучаснай лінгвістыцы.	2	Падрыхтаваць даклад пра падыходы да сістэмнай арганізацыі мовы ў лінгвістычнай літаратуры.	Даклад
2.4.	Фармальна-семантычная структура слова.	2	Зрабіць семную структуру слова.	Схема
2.5.	Асноўныя тыпы слоўных апазіцый па семемах і лексемах.	2	Падабраць прыклады на кожны тып слоўнай апазіцыі.	Канспект
2.6.	Амонімы, якія паявіліся ў выніку выпадковага супадзення спрадвечна розных слоў.	2	Выпісаць з ТСБМ або ТСБЛМ 10 прыкладаў слоўнікавых артыкулаў лексічных амонімаў з іх дэфініцыямі.	Праца са слоўнікам
2.10.	Сінанімія як універсальная моўная з’ява.	2	Падрыхтаваць канспект артыкула В. П. Красней “Тыпы сінонімаў” // “Беларуская мова: хрэстаматыя” (Мінск, 2005).	Канспект
2.12.	Семантычная класіфікацыя антонімаў.	4	Выпісаць са “Слоўніка антонімаў беларускай мовы: Канкрэтных выпадкі ўжывання” (Мн., 1994) прыклады антонімаў кожнага віду	Праца са слоўнікам.

			семантычнай класіфікацыі.	
2.14.	Прадметна-тэматычныя групы слоў. Лексіка-семантычныя групы.	2	Падрыхтаваць канспект аб праблемах размежавання ПТГ і ЛСГ.	Канспект
2.17.	Разнавіднасці іншамоўнай лексікі.	4	Выпісаць са “Слоўніка іншамоўных слоў: у 2-х т.” / А. М. Булыка (Мінск, 1999) па 5 прыкладаў запазычаных слоў з грэчаскай, лацінскай, французскай, нямецкай, англійскай, італьянскай і інш. моў, вызначыць прыметы запазычання	Праца са слоўнікамі
2.18.	Пытанне аб узаемадзяненні літаратурнай мовы і народных гаворак у беларускім мовазнаўстве	2	Прааналізаць навуковую літаратуру па тэме, скласці канспект	Канспект
2.19.	Адрозненне паміж тэрмінамі і прафесіяналізмамі	2	Скласці слоўнік тэрмінаў і прафесіяналізмаў (10 адзінак).	Практыкаванне
2.22.	Лексіка актыўнага і пасіўнага запаса	2	Падрыхтаваць прэзентацыю “Неалагізмы, шляхі іх узнікнення”.	Прэзентацыя
3.2.	Аналіз фразеалагічных адзінак	2	Выпісаць з “Фразеалагічнага слоўніка беларускай мовы: у 2-х т.” / І. Я. Лепешаў (Мінск, 2008) па тры прыклады фразеалагізмаў на кожны тып (паводле семантычнай злітнасці кампанентаў (зрашчэнні, адзінствы, спалучэнні), паводле суадноснасці з часцінамі мовы (назоўнікавыя, прыметнікавыя, дзеяслоўныя, прыслоўныя і інш.), паводле	Праца са слоўнікамі
4.2.	Распрацоўка тыпалогіі слоўнікаў у сучаснай лінгвістыцы.	2	Падрыхтаваць прэзентацыю “Тыпалогіі слоўнікаў”	Прэзентацыя
4.3.	Аналіз слоўнікаў розных тыпаў	2	Прааналізаваць пісьмова слоўнікі	Праца са слоўнікамі

			беларускай мовы, апісаць структуру слоўнікаў і будову слоўнікавых артыкулаў, выпісаць прыклады слоўнікавых артыкулаў з усіх прапанаваных слоўнікаў.	
5.2.	Фанетычная сістэма сучаснай беларускай літаратурнай мовы і беларускай дыялектнай мовы.	4	Параўнаць фанетычныя сістэмы літаратурнай і дыялектнай мовы, скласці табліцу адрозненняў і падабенства.	Канспект
5.3.	Фаналагічная характарыстыка гукаў у залежнасці ад пазіцыі ў слове.	2	Выканаць пісьмова практыкаванні № 183 і № 204 // “Сучасная беларуская літаратурная мова: практ. заняткі” (Мінск, 1995).	Практыкаванні
6.2.	Правапіс прыслоўяў і спалучэнняў блізкіх да прыслоўяў.	2	Выканаць пісьмова практыкаванні № 245 // “Сучасная беларуская літаратурная мова: практ. заняткі” (Мінск, 1995).	Практыкаванні
7.1.	З гісторыі вывучэння марфемікі.	2	Падрыхтаваць даклад-прэзентацыю “З гісторыі вывучэння марфемікі”	Даклад
7.2.	Розныя падыходы да тыпаў марфем.	2	Падрыхтаваць канспект на тэму “Розныя падыходы да тыпаў марфем”	Канспект
8.1.	Кірункі даследавання словаўтварэння.	2	Падрыхтаваць прэзентацыю “Кірункі даследавання словаўтварэння”	Прэзентацыя
8.4.	Спосабы словаўтварэння	2	Падрыхтаваць канспект § 40 “Прадуктыўнасць словаўтваральных тыпаў і індывідуальная словатворчасць” // Шакун, Л. М. Словаўтварэнне: вучэб. дапам. для ВНУ / Л. М. Шакун. - Мінск : Выш. школа, 1978.	Канспект
9.1.1.	Кірункі даследавання марфалагічных з’яў.	2	Падрыхтаваць даклад-прэзентацыю “Кірункі даследавання марфалагічных з’яў”	Даклад
9.1.3.	Спосабы і сродкі выражэння	4	Падабраць прыклады на	Канспект

	граматычных значэнняў у беларускай мове.		асноўныя спосабы і сродкі выражэння граматычных значэнняў.	
9.2.1.	Дыскусійныя пытанні класіфікацыі часцін мовы ў навуковай літаратуры	2	Падрыхтаваць даклад-прэзентацыю “Дыскусійныя пытанні класіфікацыі часцін мовы ў навуковай літаратуры”.	Даклад
9.2.2.	Пераходныя з’явы ў сістэме часцін мовы	2	Падрыхтаваць вуснае выказванне на тэму “Пераходныя з’явы ў сістэме часцін мовы”, выкарыстоўваючы выданне “Беларуская мова: энцыклапедыя” (Мінск, 1994).	Вуснае выказванне
9.3.1.	З гісторыі вывучэння назоўніка.	2	Падрыхтаваць даклад “З гісторыі вывучэння назоўніка”.	Даклад
9.3.5.	Несупадзенне роду і ліку некаторых назоўнікаў у беларускай і рускай мовах.	4	Выпісаць з перакладных слоўнікаў 20 прыкладаў назоўнікаў, у якіх назіраецца несупадзенне роду і ліку ў беларускай і рускай мовах.	Картатэка моўных фактаў. Праца са слоўнікамі
9.3.6.	Праблема размежавання назоўнікаў па тыпах скланення.	2	Падрыхтаваць даклад “Праблемы размежавання назоўнікаў па тыпах скланення”	Вуснае выказванне
9.3.7.	Граматычныя асаблівасці назоўнікаў I скланення.	4	Выканаць пісьмова практыкаванне № 291, № 292, № 293 // “Сучасная беларуская мова: практ. заняткі” (Мінск, 1989).	Практыкаванні
9.3.8.	Граматычныя асаблівасці назоўнікаў II скланення	4	Выканаць пісьмова практыкаванне № 296, № 297 // “Сучасная беларуская мова: практ. заняткі” (Мінск, 1989).	Практыкаванні
9.3.9.	Граматычныя асаблівасці назоўнікаў III скланення	2	Выканаць пісьмова практыкаванне № 298 // “Сучасная беларуская мова: практ. заняткі” (Мінск, 1989).	Практыкаванні
9.3.10.	Рознаскланяльныя назоўнікі	2	Выканаць пісьмова практыкаванне № 299 // “Сучасная беларуская	Практыкаванні

			мова: практ. заняткі” (Мінск, 1989).	
9.3.10.	Скланенне назоўнікаў у множным ліку.	2	Выканаць пісьмова практыкаванне № 300 // “Сучасная беларуская мова: практ. заняткі” (Мінск, 1989).	Практыкаванне
9.4.11.	Скланенне асабовых імёнаў, прозвішчаў і географічных назваў.	4	Падрыхтаваць канспект “Скланенне прозвішчаў”. Праскланяць пісьмова наступныя назоўнікі: <i>Мікола Віславус, Віка Захарка, Алена Сініца, Сіплівеня Аляксандр, Ваукавыск, Баранавічы, Залесе, Кобрын, Ашмяны.</i>	Канспект, практыкаванне
9.4.1.	3 гісторыі вывучэння прыметніка.	2	Падрыхтаваць даклад “3 гісторыі вывучэння прыметніка”.	Даклад
9.4.3.	Лексіка-граматычныя разрады прыметніка.	2	Выканаць пісьмова практыкаванне № 307 // “Сучасная беларуская мова: практ. заняткі” (Мінск, 1989).	Практыкаванне
9.4.6.	Спецыфіка элятыва ў беларускай мове.	2	У тэкстах розных стыляў знайсці сказы з памылковым ужываннем элятыва.	Картатэка моўных фактаў.
9.5.4.	Асаблівасці сінтаксічнай сувязі лічэбнікаў з назоўнікамі.	2	Падрыхтаваць канспект § 40 “Сінтаксічная сувязь лічэбнікаў з назоўнікамі” // “Сучасная беларуская літаратурная мова: Марфалогія: вучэб. дапам.” (Мінск, 1997).	Канспект
9.5.5.	Няпэўна-колькасныя словы. Розныя падыходы да вызначэння граматычнага статусу.	2	Падрыхтаваць канспект “Розныя падыходы да вызначэння граматычнага статусу няпэўна-колькасных слоў”	Канспект
9.6.3.	Граматычныя асаблівасці катэгорый займенніка ў беларускай мове.	2	Выканаць пісьмова практыкаванне № 335 // “Сучасная беларуская мова: практ. заняткі” (Мінск, 1989).	Практыкаванне
9.7.1.	Шляхі вывучэння дзеяслова ў граматычнай традыцыі.	2	Падрыхтаваць даклад “Шляхі вывучэння дзеяслова ў граматычнай традыцыі”	Вуснае выказванне

9.7.4.	Праблема класаў дзеяслова	2	Падрыхтаваць канспект раздзела “Класы дзеясловаў” // “Беларуская граматыка: у 2-х ч. 4.1. Фаналогія. Арфаэпія. Марфалогія. Словаўтва- рэнне. Націск” (Мінск, 1985).	Канспект
9.8.1.	З гісторыі вывучэння прыслоўяў.	2	Падрыхтаваць прэзентацыю “З гісторыі вывучэння прыслоўяў”.	Прэзентацыя
9.8.2.	Праблема падзелу прыслоўяў на разрады па значэнні.	2	Выканаць пісьмова практыкаванне № 380 // “Сучасная беларуская мова: практ. заняткі” (Мінск, 1989).	Практыкаванне
9.9.1.	Лінгвістычны статус безасабова-прэдыкатыўных слоў.	2	Падрыхтаваць даклад “Лінгвістычны статус безасабова-прэдыкатыўных слоў”.	Даклад
9.9.2.	Граматычныя асаблівасці безасабова-прэдыкатыўных слоў.	2	Выканаць пісьмова практыкаванне № 385 // “Сучасная беларуская мова: практ. заняткі” (Мінск, 1989).	Практыкаванне
9.10.1.	З гісторыі станаўлення службовых слоў.	2	Падрыхтаваць даклад “З гісторыі станаўлення службовых слоў”.	Даклад
9.10.2.	Крытэрыі падзелу слоў на самастойныя і службовыя	2	Выканаць пісьмова практыкаванне № 388 // “Сучасная беларуская мова: практ. заняткі” (Мінск, 1989).	Практыкаванне
9.10.3.	Пытанне пра нарматыўнасць двухсклонавага або трохсклонавага кіравання асобных прыназоўнікаў.	2	Выканаць практыкаванне № 531 // “Сучасная беларуская літаратурная мова: практ. заняткі” (Мінск, 1995).	Практыкаванне
9.10.4.	Кірункі даследавання злучнікаў.	2	Падрыхтаваць выступленне на тэму “Кірункі даследавання злучнікаў”.	Вуснае выказванне
9.10.4.	Кірункі даследавання часціц.	2	Падрыхтаваць выступленне на тэму “Кірункі даследавання часціц”.	Вуснае выказванне
10.1.1.	Розныя погляды на сінтаксічныя адзінкі (сінтаксему, словазлучэнне, сказ, складанае сінтаксічнае	2	Падрыхтаваць канспект раздзела “Сінтаксічныя адзінкі” // Рамза, Т.Р. Сінтаксіс: тэарэтычны	Канспект

	цэлае і інш.)		курс : вучэб. дапам. / Т. Р. Рамза. - Мінск : БДУ, 2006. -С. 13-16.	
10.3.1.	Аспекты вывучэння сказа.	2	Падрыхтаваць прэзентацыю “Аспекты вывучэння сказа”.	Прэзентацыя
10.3.2.	Дэтэрмінаваныя і недэтэрмінаваныя члены сказа.	2	Выкарыстоўваючы вучэбны дапаможнік (Рамза, Т. Р. Сінтаксіс: тэарэтычны курс: вучэб. дапам. / Т. Р. Рамза. - Мінск : БДУ, 2006), падрыхтаваць паведамленне па тэме.	Вуснае паведамленне
10.3.3.	Праблема кваліфікацыі недапасаваных азначэнняў.	2	Выканаць пісьмова практыкаванне № 476 // “Сучасная беларуская мова: практ. заняткі” (Мінск, 1989).	Практыкаванне
10.3.4.	Праблема класіфікацыі аданасатаўных сказаў.	2	Выкарыстоўваючы вучэбны дапаможнік (Рамза, Т. Р. Сінтаксіс: тэарэтычны курс: вучэб. дапам. / Т. Р. Рамза. - Мінск : БДУ, 2006), падрыхтаваць вуснае паведамленне па тэме.	Вуснае паведамленне.
10.3.5.	Безасабовыя сказы.	2	Выканаць пісьмова практыкаванне № 89 // Яўневіч, М. С. Сінтаксіс сучаснай беларускай мовы / М. С. Яўневіч, П. У. Сцяцко (Мінск, 2006)	Практыкаванне
10.3.6.	Месца інфінітыўных сказаў у сістэме простага сказа.	2	Падрыхтаваць даклад “Месца інфінітыўных сказаў у сістэме простага сказа”	Даклад
10.3.7.	Месца генітыўных сказаў у сістэме простага сказа. Тыпы генітыўных сказаў.		Выкарыстоўваючы вучэбны дапаможнік (Рамза, Т. Р. Сінтаксіс: тэарэтычны курс: вучэб. дапам. / Т. Р. Рамза. - Мінск : БДУ, 2006), падрыхтаваць канспект па тэме.	Канспект
10.4.1.	Праблема класіфікацыі адасобленых членаў сказа.	2	Падрыхтаваць прэзентацыю “Праблема класіфікацыі адасобленых членаў сказа”.	Прэзентацыя
10.4.2.	Паняцце пабочнасці ў лінгвістычнай літаратуры.	2	Падрыхтаваць канспект па тэме. Выпісаць з мастацкіх тэкстаў 15	Канспект. Картатэка моўных

			сказаў, ускладненых пабочнымі канструкцыямі (словамі, словазлучэннямі, сказамі).	фактаў
10.4.3.	Устаўныя канструкцыі, іх адрозненне ад пабочных.	2	Выканаць пісьмова практыкаванні № 544 // “Сучасная беларуская літаратурная мова: практ. заняткі” (Мінск, 1989).	Практыкаванне
10.5.1.	Складаны сказ. 3 гісторыі вывучэння.	2	Падрыхтаваць даклад на тэму “3 гісторыі вывучэння складанага сказа”.	Даклад
10.5.3.	Праблема класіфікацыі складаназлучаных сказаў.	2	Выкарыстоўваючы вучэбны дапаможнік (Рамза, Т. Р. Сінтаксіс: тэарэтычны курс: вучэб. дапам. / Т. Р. Рамза. - Мінск : БДУ, 2006), падрыхтаваць вуснае паведамленне па тэме.	Вуснае паведамленне.
10.5.4.	Складаназлучаныя сказы. Праблема вызначэння адносін паміж часткамі.	4	Выканаць пісьмова практыкаванні № 555 // “Сучасная беларуская літаратурная мова: практ. заняткі” (Мінск, 1989).	Практыкаванне
10.5.5.	Праблема класіфікацыі складаназалежных сказаў у лінгвістычнай літаратуры.	2	Падрыхтаваць даклад-прэзентацыю па тэме.	Даклад
10.5.7.	Складаназалежныя сказы з даданымі акалічнаснымі (месца, часу, умовы, прычыны, мэты, уступкі, спосабу дзеяння, меры і ступені, параўнальнымі).	2	Выпісаць з мастацкіх тэкстаў па 10 складаназалежных сказаў з кожным тыпам даданай акалічнаснай часткі.	Картатэка моўных фактаў
10.5.8.	Сказы нерасчлянёнай структуры. Праблема вызначэння.	2	Падрыхтаваць канспект па тэме.	Канспект
10.5.10.	Складаназалежныя сказы з некалькімі даданымі.	2	Выпісаць з мастацкіх тэкстаў па 5 сказаў на кожны від падпарадкавання ў складаназалежным сказе з некалькімі даданымі.	Картатэка моўных фактаў
10.5.12.	Складаныя злучнікавыя сказы прамежкавага тыпу.	2	Падрыхтаваць канспект па тэме.	Канспект
10.5.13.	Праблема класіфікацыі бяззлучнікавага складанага сказа.	2	Падрыхтаваць даклад па тэме.	Даклад

10.5.14.	Бязлучнікавыя складаныя сказы са спалучальнымі часткамі.	2	Выканаць пісьмова практыкаванне № 573 // “Сучасная беларуская мова: практ. заняткі” (Мінск, 1989).	Практыкаванне
10.5.15.	Бязлучнікавыя складаныя сказы з супастаўляльнымі часткамі.	2	Выпісаць з мастацкіх тэкстаў 10 бязлучнікавых складаных сказаў з супастаўляльнымі часткамі.	Картатэка моўных фактаў
10.5.16.	Бязлучнікавыя складаныя сказы з дзейнікавымі і выказнікавымі часткамі.	2	Выпісаць з мастацкіх тэкстаў па 10 бязлучнікавых складаных сказаў з дзейнікавымі і выказнікавымі часткамі.	Картатэка моўных фактаў
10.5.18.	Бязлучнікавыя складаныя сказы з акалічнаснымі адносінамі.	2	Выпісаць з мастацкіх тэкстаў 20 бязлучнікавых складаных сказаў з акалічнаснымі адносінамі.	Картатэка моўных фактаў
10.5.21.	Разнавіднасці складаных сказаў з рознымі відамі сувязі.	2	Выканаць пісьмова практыкаванне № 577 // “Сучасная беларуская мова: практ. заняткі” (Мінск, 1989).	Практыкаванне
10.6.1.	Сказ як адзінка камунікацыі. З гісторыі пытання.	2	Падрыхтаваць даклад па тэме.	Даклад
10.7.2.	Праблема тыпалогіі перыядаў у лінгвістычнай літаратуры.	2	Падрыхтаваць канспект па тэме “Праблема тыпалогіі перыядаў у лінгвістычнай літаратуры”.	Канспект
10.7.3.	Паслядоўная, паралельная і змешаная сувязь сказаў у складаным сінтаксічным цэлым.	2	Выканаць пісьмова практыкаванне № 167 // Сінтаксіс сучаснай беларускай літаратурнай мовы: практыкум : вучэб. дапам. / І. Л. Буряк [і інш.]; навук. рэд. І. Л. Буряк. - Мінск: БДПУ, 2005.	Практыкаванне
11.1.1.	З гісторыі вывучэння пунктуацыі.	4	Падрыхтаваць прэзентацыю “З гісторыі пунктуацыі”.	Прэзентацыя
11.1.2.	Розныя падыходы да вызначэння асноў пунктуацыі	2	Падрыхтаваць даклад па тэме “Розныя падыходы да вызначэння асноў пунктуацыі”	Вуснае паведамленне

ПРЫКЛАДНЫЯ ЗАДАННІ ДА РЭЙТЫНГАВЫХ КАНТРОЛЬНЫХ РАБОТ

Рэйтынгавая кантрольная работа № 1 (3 семестр)

Тэмы 7.1. – 8.5.

Заданне 1. Зрабіце марфемны аналіз выдзеленых слоў тэксту на наступнай схеме:

- ✓ зменная ці нязменная слова;
- ✓ вызначце аснову і канчатак (у тым ліку і нулявы);
- ✓ вызначце тып асновы (вытворная, невытворная);
- ✓ абазначце марфемы;
- ✓ вызначце тып афіксаў (словаўтваральныя ці формаўтваральныя);
- ✓ назавіце варыянты караня.

Сярод тых, хто дапамагаў беларускаму песняру [Янку Купалу] гартаваць і ўдасканальваць сваё паэтычнае слова, натхняў яго на новыя творчыя поспехі, асаблівае месца займае крытык і даследчык, філосаф і публіцыст, паэт і перакладчык, добры і даўні знаёмы Янкі Купалы – Уладзімір Самойла. Гэты чалавек быў настаўнікам беларускага паэта. Ён дапамагаў пры выданні першага паэтычнага зборніка, паклаў пачатак глыбокай крытычнай ацэнцы дарэвалюцыйнай творчасці Купалы (Паводле С.Александровіча).

Заданне 2. Выпішыце з тэксту выдзеленыя вытворныя словы. Вызначце ў іх словаўтваральную базу і словаўтваральны сродак (фармант).

За выключэннем некаторых раёнаў Палесся, беларускую хату ніколі не беляць знадворку, толькі ўнутры. Але старая беларуская вёска... мае нейкі дужа мілы, задумлівы і паэтычны каларыт дзякуючы прысадам вялікіх дрэў на вуліцах і завулках, векавым дубам на сядзібах, вялізным дзічкам на былых межах, садкам і, урэшце, таму, што калі не адразу за хатамі, то хаця б на гарызонце амаль абавязкова відаць лес ці пералесак, што калі не тут жа, то непадалёку – рака, рачулка ці возера. Шмат зеляніны, шмат вады, шмат неба над галавою (У. Караткевіч).

Заданне 3. Вызначце словаўтваральную базу (аснова, слова, словазлучэнне) прыведзеных слоў, тып і спосаб іх утварэння.

Аснежыць, фанетка-марфалагічны, настольны, лесатундра, школьны, школа-інтэрнат, замаразкі, грукат, знізу, плашч-палатка, прадзед, першакурснік, небасхіл.

Рэйтывгавая кантрольная работа № 2 (3 семестр)

Тэмы 9.3.1. – 9.4.6.

Заданне 1. Размяркуйце назоўнікі па тыпах скланення.

Манрэаль, канцлер, ляўша (Вера), казуля, какава, бюлетэнь, бярэмя, цэзка (Мірон), кужаль, казляня, задзіра (Рыгор), шыр, куркума, верлібр, Еўропа, казляня, багаслоў, вогнішча, лебедзь, полымя, вольнасць, племя, кіцель, Сапега, друкарня, накіп, туляга (Генадзь), вартавы, дзядзька (Антось), ардынатарская, гусяціна, моль, брыво, гонта, плісэ, фальш, Быхаў (горад), грабоўе, Луі Арагон, Сцяпан Петрыкаў, жырандоля.

Заданне 2. Запішыце словазлучэнні, паставіўшы назоўнікі ў форме меснага склона адзіночнага ліку.

Сквапная сарока, таленавіты Кандрат Крапіва, рыбіна луска, вясковая парадзіха, старшыня Бялевіч, сірата Алег, адна панчоха, цэзка Аляксандра, задзіра Тамаш, белая бесказырка, дзікая качка, задавака Кацярына, Фама няверуючы, драўляная падлога, чароўная жар-птушка, пустамеля аднакласнік, неадчэпны назола, разумная дачка, нямецкі лістаноша, прычэпа Валера, знаходлівы творца, новы суддзя, старшыня калгаса.

Заданне 3. Пастаўце імёны і прозвішчы ў неабходную форму.

Сімфонія (Дзмітрый Шастаковіч), вынайздены (Ігнат Дамейка), зацікавіцца працай (Гайдук Алесь), палотны (Язэп Драздовіч), сустрэцца з (Ганна Серада), суразмоўнічаць з (Казімір Камейша), сядзеццэ за (Антось Дарога), выступаць перад (Здзіслаў Стома), падзякаваць (Вінцусь Дарога), размаўляць з (Алесь Калюга), віншаваць (Алена Шваба), песні (Эдуард Ханок), Віцебск (Марк Шагал), балады (Генрых Гейнэ), карціны (Гаўрыла Вашчанка), санаты (Вольфганг Амадэй Моцарт), ролі (Марыя Захарэвіч), пагутарыць з (Вера Вярба), інтэрв'ю з (Зінаіда Бандарэнка), трактат (Рыгор Скаварада), карціны (Ван Гог), захапляцца голасам (Эдзіт Піяф), мадэлі (Клод Мантан), у апавяданнях (Антаніна Хатэнка).

Заданне 4. Выпраўце памылкі ў формаўтварэнні прыметнікаў.

1. Маці. Мама. Мамачка. Гэтыя словы аднолькава прыгожа гучаць на ўсіх мовах свету. У іх закладзены **вышэйшы** духоўны змест (“Навіны Палесся”). 2. Зарплата пчаляроў адна з **вышэйшых** на Століншчыне (“Навіны Палесся”). 3. У ліку самых асноўных была тэма Дня інфармавання насельніцтва: “Нацыянальная сістэма адукацыі – **важнейшы** стратэгічны рэсурс дзяржавы” (“Да новых перамог”). 4. Хахуля – адна з самых дзіўных і таямнічых істот на Зямлі, **старажытнейшы** прадстаўнік айчыннай фаўны (“Новае Палессе”). 5. Якая розніца ў таварах з рынку і кааператыўнага магазіна? На рынку тавары **і мадней, і дзешавей** (“Навіны Палесся”). 6. Масавая закупка ягад і гародніны дазваляе праводзіць іх рэалізацыю пераз фірменны гандлёва-закупачны магазін, цэны ў якім **не ніжэй**, чым на рынках горада (“Да новых перамог”). 7. Стаіць задача развіваць інфраструктуру, каб узровень гандлёвага абслугоўвання, грамадскага харчавання, паслуг пошты быў **не ніжэй** сярэднеабласнога паказчыка (“Навіны Палесся”). 8. Адно вядома ўсім, што **якасць** шышця дзяржаўных фабрык намнога **вышэй** таго, што прапануецца на рынках прыватнікамі (“Навіны Палесся”).

Рэйтывгавая кантрольная работа № 3 (3 семестр)

Тэмы 9.5.1. – 9.6.4.

Заданне 1. *Вызначце, якімі часцінамі мовы з’яўляюцца аднакаранёвыя словы. З двума лічэбнікамі складзіце сказы.*

Чацвёрты, чацвяртак, чатыры, чацвярціна, чацвяртушка, чытырма, учацвярых, чвэрць, чатырыста, чацвёрка, адна чацвёртая; сямнаццаць, сёмы, сямёрка, усемярых, сем, усямёх, сямітысячны, шосты (разрад), першая (прэмія), другая (катэгорыя), трэцяе (месца), першая (група інваліднасці).

Заданне 2. *Утварыце магчымыя колькасна-іменныя словазлучэнні.*

Два (стол, поле, селянін, прапанова), пяць (вядро, граблі), двое (вучаніца, год, студэнт, паляўнічы), тры (вясёлы хлопец), тры (цэлы) і чатыры (дзясяты) сантыметра, пяцёра (мядзведзяняты, дні, кліенты).

Заданне 3. *Спішыце сказы, падкрэсліце займеннікі, вызначце іх разрад па суадносінах з іншымі часцінамі мовы (абагульнена-прадметны, абагульнена якасны, абагульнена-колькасны) і іх граматычныя катэгорыі.*

1. Зноў для кожнай травінкі я свой на мілай бацькоўскай зямлі (Бур.). 2. Кожны пісьменнік, якія б ён ні ствараў эпапеі, паэмы, драмы, апавяданні, вершы, усё жыццё піша адну-адзіную кнігу, у якой гаворыць чытачу толькі свае заповітныя слова (Б.). 3. Той дзень прапаў і страчаны навекі, калі ты не зрабіў таго, што мог (Панч.). 4. Не лічыў я, колькі гімнасцёрак за гады ваенныя знасіў (А. П.). 5. Знаю: няма таго зеля, што хоць на міг ад тугі па Айчыне вылечвае (Бур.). 6. Нясныя вобразы ўсплывалі самі сабою, аб чымсьці казалі і клікалі невядома куды, а на сэрцы аставалася адчуванне ўтраты чагось далёкага, чаго ўжо не вернеш ніколі (К-с). 7. Той домік нізкі нехта любіў, з тым домікам звязаны нечы лес (Вярц.). 8. Ты ўзышла на ганак новай школы, ты гэтым дзецям блізкая, свая і ўжо сябе не лічыш напасёлам, бо тут твой дом і тут твая сям’я (Грах.). 9. Трэба нам кожны дзень адчуваць прысутнасць сяброў, не спазняцца са шчырай спагадай да іх... (Я.Брыль). 10. Ты ў такім шчаслівым узросце, калі сэрца не знае злосці, калі ўсё яшчэ наперадзе – і дарогі, і маеты, калі ўсё на тым беразе, а на гэтым – толькі ты (Вярц.).

ПЕРАЛІК СРОДКАЎ ДЫЯГНОСТЫКІ, ЯКІЯ ВЫКАРЫСТОЎВАЮЦА ПРЫ ВЫВУЧЭННІ ДЫСЦЫПЛІНЫ “АКТУАЛЬНЫЯ ПРАБЛЕМЫ БЕЛАРУСКАЙ МОВЫ”

Для атрымання аб’ектыўнай інфармацыі аб узроўні паспяховасці студэнтаў па вучэбнай дысцыпліне “Актуальныя праблемы беларускай мовы” мэтазгодна сістэматычна выкарыстоўваць розныя віды кантролю, сярод якіх: апераджальны, бягучы, тэматычны, прамежкавы і выніковы. Кожны з відаў кантролю ўжываецца на пэўным этапе навучання і выконвае ў педагагічным працэсе адну з функцый: стымулюючую, навучальную, дыягнастычную, выхаваўчую і інш.

З мэтай выніковай дыягностыкі якасці засваення тэарэтычнага і практычнага матэрыялу студэнтаў 2 курса па вучэбнай дысцыпліне “Актуальныя праблемы беларускай мовы” вучэбным планам прадугледжана правядзенне кантрольных работ рознага віду. Пры падборы заданняў ўлічваецца аб’ём тэарэтычных звестак па пэўнай тэме, індывідуальны ўзровень падрыхтоўкі навучэнцаў і інш.

Апераджальная, бягучая і прамежкавая дыягностыка кампетэнцый па вучэбнай дысцыпліне “Актуальныя праблемы беларускай мовы” можа мець розныя формы, сярод якіх:

- вусны кантроль: фронтальнае, індывідуальнае, ушчыльненае (камбінаванае) апытванне на лекцыях і практычных занятках, калёквіумы, даклады на канферэнцыях, вусныя залікі і экзамены;

- пісьмовы кантроль: тэрміналагічныя дыктанты, дыктанты з дадатковымі заданнямі, дыктанты для самакантролю, кантрольныя апытанні, кантрольныя работы, пісьмовыя работы па аўдыторных (дамашніх) практыкаваннях, рэфераты, пісьмовыя залікі і экзамены;

- тэставы кантроль: выкананне тэставых заданняў адкрытага і закрытага тыпу.

КРЫТЭРЫ І АЦЭНКІ ВЫНІКАЎ ВУЧЭБНАЙ ДЗЕЙНАСЦІ ПА ВУЧЭБНАЙ ДЫСЦЫПЛІНЕ “АКТУАЛЬНЫЯ ПРАБЛЕМЫ БЕЛАРУСКАЙ МОВЫ”

10 (дзесяць) балаў:

сістэматызаваныя, глыбокія і поўныя веды па ўсіх раздзелах вучэбнай праграмы ўстанова вышэйшай адукацыі па вучэбнай дысцыпліне, а таксама па асноўных пытаннях, якія выходзяць за яе межы;

дакладнае выкарыстанне навуковай тэрміналогіі (у тым ліку на замежнай мове), лагічна правільны выклад адказу на пытанні;

бездакорнае валоданне інструментарыем вучэбнай дысцыпліны, уменне яго эфектыўна выкарыстоўваць у пастаноўцы і вырашэнні навуковых і прафесійных задач;

выяўленая здольнасць самастойна і творча вырашаць складаныя праблемы ў нестандартнай сітуацыі;

поўнае і глыбокае засваенне асноўнай, дадатковай літаратуры па вывучаемай вучэбнай дысцыпліне;

уменне свабодна арыентавацца ў тэорыях, канцэпцыях і накірунках па вывучаемай вучэбнай дысцыпліне і ўменне даваць ім аналітычную ацэнку, выкарыстоўваць навуковыя дасягненні іншых дысцыплін;

творчая самастойная праца на практычных, лабараторных занятках, актыўны творчы ўдзел у групавых абмеркаваннях, высокі ўзровень культуры выканання заданняў.

9 (дзесяць) балаў:

сістэматызаваныя, глыбокія і поўныя веды па ўсіх раздзелах вучэбнай праграмы ўстанова вышэйшай адукацыі па вучэбнай дысцыпліне;

дакладнае выкарыстанне навуковай тэрміналогіі (у тым ліку на замежнай мове), лагічна правільны выклад адказу на пытанні;

валоданне інструментарыем вучэбнай дысцыпліны, уменне яго эфектыўна выкарыстоўваць у пастаноўцы і вырашэнні навуковых і прафесійных задач;

здольнасць самастойна і творча вырашаць складаныя праблемы ў нестандартнай сітуацыі ў рамках вучэбнай праграмы ўстанова вышэйшай адукацыі па вучэбнай дысцыпліне;

поўнае засваенне асноўнай і дадатковай літаратуры, рэкамендаванай вучэбнай праграмай ўстанова вышэйшай адукацыі па вучэбнай дысцыпліне;

уменне арыентавацца ў тэорыях, канцэпцыях і накірунках па вывучаемай вучэбнай дысцыпліне і ўменне даваць ім аналітычную ацэнку;

сістэматычная, актыўная самастойная праца на практычных, лабараторных занятках, творчы ўдзел у групавых абмеркаваннях, высокі ўзровень культуры выканання заданняў.

8 (восем) балаў:

сістэматызаваныя, глыбокія і поўныя веды па ўсіх раздзелах вучэбнай праграмы ўстанова вышэйшай адукацыі па вучэбнай дысцыпліне ў аб'ёме вучэбнай праграмы ўстанова вышэйшай адукацыі па вучэбнай дысцыпліне;

выкарыстанне навуковай тэрміналогіі (у тым ліку на замежнай мове), лагічна правільны выклад адказу на пытанні, уменне рабіць абгрунтаваныя высновы і абагульненні;

валоданне інструментарыем вучэбнай дысцыпліны (метадамі комплекснага

аналізу, тэхнікай інфармацыйных тэхналогій), уменне яго выкарыстоўваць у пастаноўцы і вырашэнні навуковых і прафесійных задач;

здольнасць самастойна вырашаць складаныя праблемы ў рамках вучэбнай праграмы ўстанова вышэйшай адукацыі па вучэбнай дысцыпліне;

засваенне асноўнай і дадатковай літаратуры, рэкамендаванай вучэбнай праграмай ўстанова вышэйшай адукацыі па вучэбнай дысцыпліне;

уменне арыентавацца ў тэорыях, канцэпцыях і накірунках па вивучаемай вучэбнай дысцыпліне і ўменне даваць ім аналітычную ацэнку;

актыўная самастойная праца на практычных, лабараторных занятках, сістэматычны ўдзел у групавых абмеркаваннях, высокі ўзровень культуры выканання заданняў.

7 (сем) балаў:

сістэматызаваныя, глыбокія і поўныя веды па ўсіх раздзелах вучэбнай праграмы ўстанова вышэйшай адукацыі па вучэбнай дысцыпліне;

выкарыстанне навуковай тэрміналогіі (у тым ліку на замежнай мове), лагічна правільны выклад адказу на пытанні, уменне рабіць абгрунтаваныя высновы і абагульненні;

валоданне інструментарыем вучэбнай дысцыпліны, уменне яго выкарыстоўваць у пастаноўцы і вырашэнні навуковых і прафесійных задач;

свабоднае валоданне тыповымі рашэннямі ў рамках вучэбнай праграмы ўстанова вышэйшай адукацыі па вучэбнай дысцыпліне;

засваенне асноўнай і дадатковай літаратуры, рэкамендаванай вучэбнай праграмай ўстанова вышэйшай адукацыі па вучэбнай дысцыпліне;

уменне арыентавацца ў асноўных тэорыях, канцэпцыях і накірунках па вивучаемай вучэбнай дысцыпліне і даваць ім аналітычную ацэнку;

самастойная праца на практычных, лабараторных занятках, удзел у групавых абмеркаваннях, высокі ўзровень культуры выканання заданняў.

6 (шэсць) балаў:

дастаткова поўныя і сістэматызаваныя веды ў аб'ёме вучэбнай праграмы ўстанова вышэйшай адукацыі па вучэбнай дысцыпліне;

выкарыстанне неабходнай навуковай тэрміналогіі, лагічна правільны выклад адказу на пытанні, уменне рабіць абагульненні і абгрунтаваныя высновы;

валоданне інструментарыем вучэбнай дысцыпліны, уменне яго выкарыстоўваць у вырашэнні вучэбных і прафесійных задач;

здольнасць самастойна выкарыстоўваць тыповыя рашэнні ў рамках вучэбнай праграмы ўстанова вышэйшай адукацыі па вучэбнай дысцыпліне;

засваенне асноўнай літаратуры, рэкамендаванай вучэбнай праграмай ўстанова вышэйшай адукацыі па вучэбнай дысцыпліне;

уменне арыентавацца ў базавых тэорыях, канцэпцыях і накірунках па вивучаемай дысцыпліне і даваць ім параўнальную ацэнку;

актыўная самастойная праца на практычных, лабараторных занятках, перыядычны ўдзел у групавых абмеркаваннях, высокі ўзровень культуры выканання заданняў.

5 (пяць) балаў:

дастатковыя веды ў аб'ёме вучэбнай праграмы ўстанова вышэйшай адукацыі па вучэбнай дысцыпліне;

выкарыстанне навуковай тэрміналогіі, лагічна правільны выклад адказу на пытанні, уменне рабіць высновы;

валоданне інструментарыем вучэбнай дысцыпліны, уменне яго

выкарыстоўваць у вырашэнні вучэбных і прафесійных задач;

здольнасць самастойна выкарыстоўваць тыповыя рашэнні ў рамках вучэбнай праграмы ўстанова вышэйшай адукацыі па вучэбнай дысцыпліне;

засваенне асноўнай літаратуры, рэкамендаванай вучэбнай праграмай установы вышэйшай адукацыі па вучэбнай дысцыпліне;

уменне арыентавацца ў базавых тэорыях, канцэпцыях і накірунках па вывучаемай вучэбнай дысцыпліне і ўменне даваць ім параўнальную ацэнку;

самастойная праца на практычных, лабараторных занятках, фрагментарны ўдзел у групавых абмеркаваннях, дастатковы ўзровень культуры выканання заданняў.

4 (чатыры) балы:

дастатковы аб'ём ведаў у межах адукацыйнага стандарту вышэйшай адукацыі; засваенне асноўнай літаратуры, рэкамендаванай вучэбнай праграмай установы вышэйшай адукацыі па вучэбнай дысцыпліне;

выкарыстанне навуковай тэрміналогіі, лагічны выклад адказу на пытанні, уменне рабіць высновы без істотных памылак;

валоданне інструментарыем вучэбнай дысцыпліны, уменне яго выкарыстоўваць у вырашэнні стандартных (тыповых) задач;

уменне пад кіраўніцтвам выкладчыка вырашаць стандартныя (тыповыя) задачы;

уменне арыентавацца ў асноўных тэорыях, канцэпцыях і накірунках па вывучаемай вучэбнай дысцыпліне і ўменне даваць ім ацэнку;

праца пад кіраўніцтвам выкладчыка на практычных, лабараторных занятках, дапушчальны ўзровень культуры выканання заданняў.

3 (тры) балы:

недастаткова поўны аб'ём ведаў у межах адукацыйнага стандарту вышэйшай адукацыі;

веданне часткі асноўнай літаратуры, рэкамендаванай вучэбнай праграмай установы вышэйшай адукацыі па вучэбнай дысцыпліне;

выкарыстанне навуковай тэрміналогіі, выклад адказу на пытанні з істотнымі, лагічнымі памылкамі;

слабое валоданне інструментарыем вучэбнай дысцыпліны, некампетэнтнасць у вырашэнні стандартных (тыповых) задач;

няўменне арыентавацца ў асноўных тэорыях, канцэпцыях і накірунках вывучаемай вучэбнай дысцыпліны;

пасіўнасць на практычных і лабараторных занятках, нізкі ўзровень культуры выканання заданняў.

2 (два) балы:

фрагментарныя веды ў межах адукацыйнага стандарту вышэйшай адукацыі; веданне асобных літаратурных крыніц, рэкамендаваных вучэбнай праграмай установы вышэйшай адукацыі па вучэбнай дысцыпліне;

няўменне выкарыстоўваць навуковую тэрміналогію вучэбнай дысцыпліны, наяўнасць у адказе грубых, лагічных памылак;

пасіўнасць на практычных і лабараторных занятках, нізкі ўзровень культуры выканання заданняў.

1 (адзін) бал:

адсутнасць ведаў і кампетэнцый у межах адукацыйнага стандарту вышэйшай адукацыі; адмова ад адказу; няяўка на атэстацыю без уважлівай прычыны.

ПРАТАКОЛ УЗГАДНЕННЯ ВУЧЭБНАЙ ПРАГРАМЫ УВА

Назва вучэбнай дысцыпліны, з якой патрабуецца ўзгадненне	Назва кафедры	Прапановы аб зменах у змесце вучэбнай праграмы ўстановы вышэйшай адукацыі па вучэбнай дысцыпліне	Рашэнне, прынятае кафедрай, што распрацавала вучэбную праграму
Беларускае мовазнаўства	мовазнаўства і лінгвадыдактыкі	Прапаноў няма	пратакол № 10 ад 20.04.2020 г.
Гісторыя беларускай мовы	мовазнаўства і лінгвадыдактыкі	Прапаноў няма	пратакол № 10 ад 20.04.2020 г
Сучасная беларуская літаратурная мова	мовазнаўства і лінгвадыдактыкі	Прапаноў няма	пратакол № 10 ад 20.04.2020 г.